

III

OSNOVNI STANDARDI INDIVIDUALNE OBUKE

SADRŽAJ

1. UVOD	72
1.1. Koncept	
1.2. Standardizacija	
2. STANDARDI OBUKE ZA VOJNIKE	73
2.1. Obavezujući predmeti i teme za izradu Planova i programa individualne obuke vojnika	
3. STANDARDI OBUKE ZA PODOFICIRE	84
3.1. Osnovni podoficirski kurs	
a) Opći podaci o kursu	
b) Svrha	
c) Polaznici	
d) Program i ciljevi	
e) Uslovi za uspješan završetak kursa	
3.2. Napredni podoficirski kurs	
a) Opći podaci o kursu	
b) Svrha	
c) Polaznici	
d) Program i ciljevi	
e) Uslovi za uspješan završetak kursa	
4. STANDARDI OBUKE ZA OFICIRE	91
4.1. Osnovni oficirski kurs	
a) Opći podaci o kursu	
b) Svrha	
c) Polaznici	
d) Program i ciljevi	
e) Uslovi za uspješan završetak kursa	

4.2. Napredni oficirski kurs

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Program i ciljevi
- e) Uslovi za uspješan završetak kursa

4.3. Komandno-štabni kurs

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Program i ciljevi
- e) Uslovi za uspješan završetak kursa

5. SPECIJALISTIČKI KURSEVI 103

5.1. Kurs za operacije podrške miru

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Program
- e) Standardi operativnog izvođenja, ciljevi obuke i kriteriji za ocjenjivanje
- f) Uslovi za uspješan završetak kursa

5.2. Kurs za operacije pomoći civilnim vlastima (humanitarne operacije)

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Program
- e) Uslovi za uspješan završetak kursa

5.3. Kurs za rukovodioce kadrovske službe

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Težište
- e) Program i ciljevi
- f) Uslovi za uspješan završetak kursa

5.4. Kurs o borbenoj obavještajnoj djelatnosti

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Težište
- e) Program i ciljevi
- f) Uslovi za uspješan završetak kursa

5.5. Kurs za operativne poslove

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Uslovi za uspješan završetak kursa

5.6. Kurs za logističke operacije

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Težište
- e) Program i ciljevi
- f) Uslovi za uspješan završetak kursa

5.7. Kurs za civilno-vojne odnose

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Težište
- e) Uslovi za uspješan završetak kursa

6. OSTALI KURSEVI 123

6.1. Kurs za komunikacije

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Težište
- e) Uslovi za uspješan završetak kursa

6.2. Kurs borbenih rodova i borbene podrške

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Uslovi za uspješan završetak kursa

6.3. Kurs stranih jezika

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Uslovi za uspješan završetak kursa

6.4. Kurs za instruktore

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Uslovi za uspješan završetak kursa

6.5. Informatički kurs

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Uslovi za uspješan završetak kursa

6.6. Kurs iz međunarodnog humanitarnog prava

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Težište

6.7. Kurs iz naoružanja i nove vojne opreme

- a) Opći podaci o kursu
- b) Svrha
- c) Polaznici
- d) Težište

1. UVOD

1.1. Koncept

Dokument Osnovni standardi individualne obuke ima svrhu da uspostavi osnovne standarde za provjeravanje i ocjenjivanje obučenosti vojnika, podoficira i oficira u OS BiH. Obavezujući je za uspostavljenje standarda u pojedinim segmentima obuke, u skladu sa Politikom za individualnu i kolektivnu vojnu obuku. Osnova je za izradu i usaglašavanje nastavnih planova i programa za obuku u OS BiH, koji je u nadležnosti komandanta u skladu sa misijom.

Dokument će se usredsrediti na sljedeće ciljeve:

- a) Provjeravanje i ocjenjivanje obučenosti vojnika.
- b) Određivanje i definisanje neophodnih sadržaja obučavanja kao polazne osnove za izradu nastavnih planova i programa za pojedine kategorije pripadnika OS BiH i oblike obučavanja, prema nadležnostima nosilaca obuke OS BiH.
- c) Utvrđivanje osnovnih standarda, instrumenata i načina provjeravanja i ocjenjivanja obučenosti.
- d) Predstavljanje načina ocjenjivanja znanja i vještina u oblastima gdje nisu uspostavljeni standardi.
- e) Primjenu operativnih procedura NATO-a.
- f) Povećavanje međusobnog razumijevanja, interoperabilnosti i saradnje između snaga iz savezničkih i partnerskih zemalja.
- g) Procjena obučenosti štabnih podoficira i oficira za integraciju u multinacionalne štabove i komande.

1.2. Standardizacija

Programom standardizacije osigurava se da se zajednički operativni, taktički, logistički, administrativni i nastavni zadaci, vježbe i procedure primjenjuju u čitavim OS BiH na isti način kao u NATO-u.

2. STANDARDI ZA OBUKU VOJNIKA

Obuka vojnika se sprovodi ili organizuje u cilju usvajanja znanja i postizanja vještina u rukovanju individualnim naoružanjem i osnovnim sredstvima ratne tehnike za izvršenje određene misije.

Obavezujući predmeti i teme za izradu Planova i programa individualne obuke vojnika (SMCT: Soldier's Manual of Common Tasks)		
Predmet / tema	Obuka	
1. Strojeva obuka		
2. Tjelesna spremnost		
2.1. Provjera tjelesne spremnosti	BCT	
3. Individualno naoružanje		
3.1. Punjenje individualnog naoružanja	BCT	
3.2. Dejstvo po cilju individualnim naoružanjem	BCT	
3.3. Pražnjenje individualnog naoružanja	BCT	
3.4. Održavanje individualnog naoružanja	BCT	
4. Prva pomoć		
4.1. Procjena stanja povrijeđene osobe	BCT	
4.2. Pružanje prve pomoći kad se sumnja na prijelom kosti	BCT	
4.3. Davanje umjetnog disanja	BCT	
4.4. Prijevoz povrijeđene osobe	BCT	
5. Veza		
5.1. Održavanje veze radio-uređajem	BCT	
5.5. Održavanje veze poljskim telefonom	BCT	
6. Orijehtacija		
6.1. Orijehtacija od jedne do druge tačke na terenu krećući se pješke	BCT	
6.2. Orijehtacija od jedne do druge tačke na terenu krećući se vozilom	BCT	

7. Radiološka, biološka i hemijska zaštita (RBH)		
7.1. Zaštita od hemijske/biološke kontaminacije upotrebom dodijeljene zaštitne maske	BCT	
7.2. Održavanje dodijeljene zaštitne maske	BCT	
7.3. Reagovanje na hemijsku ili biološku opasnost/napad	BCT	
8. Bobene radnje		
8.1. Izbor privremene borbene pozicije	BCT	
8.2. Izgradnja pojedinačne borbene pozicije	BCT	
8.3. Lično maskiranje i maskiranje individualne opreme	BCT	
8.4. Maskiranje opreme	BCT	
8.5. Uvježbavanje discipline vladanja bukom, svjetlom i otpadom	BCT	
8.6. Vršenje stražarske dužnosti	BCT	
8.7. Kretanje pod direktnom vatrom	BCT	
8.8. Reagovanje na indirektnu vatru dok se kreće pješke	BCT	
9. Individualno ponašanje i zakoni vođenja rata		
9.1. Poštivanje Zakona o ratovanju i Ženevskih i Haških konvencija	BCT	
9.2. Poštivanje kodeksa ponašanja	BCT	

U tabeli su dati obavezujući predmeti i teme. Komandanti će pri izradi nastavnih planova i programa procijeniti potrebu za proširivanje istih, kao i odrediti zadatke, vrijeme trajanja i nivoe obučavanja.

U navedenim tabelama koje slijede dat je dio standarda za predmete:

1. Strojeva obuka

U skladu sa standardnim operativnim procedurama.

2. Tjelesna spremnost

2.1. Provjera tjelesne spremnosti (APFT)

Svrha provjere tjelesne spremnosti (APFT) je da vojnicima bude poticaj da ostanu u dobroj tjelesnoj kondiciji a da komandantima služi kao sredstvo za procjenu općeg nivoa fizičke spremnosti jedinica.

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
2.1	1. Položiti vojni test fizičke spremnosti u skladu sa propisanim standardima	Potrebna oprema: - Šorc, čarape, majica i patike za trčanje	Regulisan u testovima i tablicama za ocjenjivanje fizičkih sposobnosti vojnika	

3. Individualno naoružanje

3.1. Punjenje individualnog naoružanja

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
3.1.	1. Pripremiti pušku za poluautomatsku ili automatsku paljbu; provjeriti je li cijev ispražnjena i okvir postavljen. 2. Pripremiti pušku za poluautomatsku paljbu; provjeriti je li okvir postavljen. 3. Ubaciti metak u ležište; provjeriti je li zatvarač potpuno gurnut i zakočen. 4. Pušku usmjeriti u sigurnom pravcu. 5. Staviti kočnicu na STOP	- Data je nenapunjena puška sa okvirom koji je napunjen municijom	- Napuniti pušku za poluautomatsku i automatsku paljbu. U oba slučaja, metak mora biti ubačen u ležište, a kočnica vraćena u položaj STOP	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

3.2. Dejstvo po ciljevima individualnim naoružanjem

Zadaci		Uslovi	Standardi	Reference
3.2.	1. Zauzeti odgovarajući položaj za gađanje u zavisnosti od situacije 2. Odrediti ciljeve u predviđenom sektoru dejstva 3. Napuniti oružje 4. Otkriti cilj 5. Dejstvovati po ciljevima dok ne budu uništeni ili dok se ne primi naređenje o prestanku vatre	- Dati su: puška, okviri napunjeni municijom i ciljevi koji predstavljaju prijetnju. Vojnik mora dejstvovati po zadatim ciljevima.	- Otkriti i odrediti domet do ciljeva - Gađati puškom da se unište ciljevi u dodijeljenom sektoru dejstva. - Postoje slijedeći stepeni kvalificiranosti: * ekspert * odličan strijelac * strijelac * nedovoljan	“Program gađanja i kriteriji za ocjenjivanje”

3.3. Pražnjenje individualnog naoružanja

Zadaci		Uslovi	Standardi	Reference
3.3.	1. Usta cijevi usmjeriti u sigurnom pravcu 2. Skinuti okvir sa puške 3. Staviti kočnicu na STOP 4. Izvaditi svu municiju iz cijevi i ležišta metka 5. Povući obarač kako bi se oslobodio pritisak na oprugu udarne igle	- Data je puška iz koje treba ukloniti municiju	- Isprazniti pušku, ukloniti svu municiju i pušku podesiti na STOP	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

3.4. Održavanje individualnog naoružanja

Zadaci		Uslovi	Standardi	Reference
3.4.	1. Isprazniti pušku prije rastavljanja 2. Rastaviti pušku 3. Očistiti pušku koristeći odgovarajuća sredstva 4. Sastaviti pušku	- Dati su: puška, okvir, municija, kutija sa opremom za održavanje pješačkog oružja i uputstva za podmazivanje. Imate sljedeća sredstva za čišćenje: krpu, šipku za čišćenje cijevi i sredstvo za podmazivanje.	- Očišćena, pregledana i podmazana puška i okvir da bi mogli ispravno funkcionisati	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

4. Prva pomoć

4.1. Procjena stanja povrijeđene osobe

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
4.1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Provjeriti da li je povrijeđeni pri svijesti 2. Provjeriti da li diše, ako je potrebno 3. Provjeriti ima li krvarenja 4. Provjeriti da li je osoba u šoku 5. Provjeriti ima li lomova i imobilizirati vrat ili leđa 6. Provjeriti ima li opekotina 7. Tražiti ljekarsku pomoć 8. Utvrditi sve rane 	- Imate povrijeđenoga koji ima znakove i/ili simptome povrede.	<ul style="list-style-type: none"> - Procijeniti povrijeđenoga idući pravilnim redoslijedom - Utvrditi sve povrede i/ili oboljenja. Imobilizirati povrijeđenoga ako se sumnja na povredu vrata ili leđa. 	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

4.2. Pružanje prve pomoći kad se sumnja na prijelom kosti

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
4.2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koristiti udlage koje dopiru do iza zglobova iznad i ispod prijeloma 2. Provjeriti cirkulaciju krvi - puls 3. Postaviti obloge između udlaga i svih koštanih dijelova 4. Upotrijebiti makar četiri poveza da bi se učvrstile udlage 5. Imobilizirati ruku ili nogu na koju je stavljena udlaga uz upotrebu poveza da bi se spriječilo pokretanje 6. Provjeriti koliko je čvrst povez 7. Pratiti da li kod povrijeđenoga nastupaju stanja opasna po život i provjeriti ima li drugih povreda 	- Dobijate povrijeđenoga koji po vašem mišljenju ima lom ruke ili noge. Povrijeđeni nema drugih ozbiljnih rana ili oboljenja koji nisu sanirani.	- Ruku ili nogu za koju se sumnja da je slomljena učvstiti udlagama tako da se ruka ili noga ne kreću i da cirkulacija nije ugrožena.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

4.3. – Izvođenje reanimacije metodom “usta na usta”

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
4.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Položiti povrijeđenoga na ravno. 2. Osloboditi dotok zraka. 3. Provjeriti da li diše. 4. Udahnuti zrak povrijeđenome kako bi se oslobodio dotok zraka. 5. Provjeriti da li ima pulsa. 6. Izvoditi kontinuiranu reanimaciju “usta na usta”. 7. Poslije svakih 12 udisaja ponovo provjeriti puls i disanje. 	- Primijetite odraslu povrijeđenu osobu koja je bez svijesti i ne diše.	<ul style="list-style-type: none"> - Obaviti reanimaciju “usta na usta” na pravilan način i korektnim redoslijedom. - Kontinuirana reanimacija “usta na usta” dinamikom od približno 10 do 12 udisaja po minuti dok povrijeđeni ne počne sam disati. 	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

4.4. – Transport povrijeđene osobe

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
4.4	1. Odabrati prikladnu metodu za transport povrijeđene osobe. 2. Izvršiti transport. 3. Ne izazvati dodatne povrede koje se mogu izbjeći.	- Izvršili ste procjenu i pružili prvu pomoć povrijeđenome. Potrebno je da pomjerite povrijeđenog kako biste pružili dodatnu medicinsku pomoć. U blizini može, ali i ne mora, biti drugih vojnika koji mogu pomoći.	- Prebaciti povrijeđenog na prikladan način, tako da ga se pri tom ne ispusti ili izazovu dodatne povrede.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

5. – Komunikacije

5.1. – Održavanje veze radio-uređajem

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
5.1	1. Uključiti se u mrežu alfanumeričkim redoslijedom. 2. Poslati poruku od 15 do 25 riječi uz upotrebu pravilnih fonetskih šifara, fonetskog alfabeta i brojeva. 3. Isključiti se iz mreže alfanumeričkim redoslijedom.	- Svakom članu mreže dodijeljen je po jedan ispravan radio uređaj, kartica s informacijama o pozivnom znaku koja se sastoji od dužnosti člana mreže, spiska sufiksa i poruke koja treba biti prenijeta.	- Uključiti se u radio-mrežu, poslati poruku i napustiti radio-mrežu koristeći ispravne pozivne znakove, redoslijed pozivnih znakova, fonetske šifre, fonetski alfabet i brojeve sa apsolutnom ispravnošću.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

5.2. – Održavanje veze poljskim telefonom

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
5.2	1. Pokrenuti poziv. 2. Potvrditi da sagovornik može primiti poruku. 3. Saopštiti poruku. 4. Potvrditi da je poruka primljena 5. Prekinuti vezu.	- Dati su: zahtjev da se poruka prenese putem taktičkog telefona i sljedeće: 1. Poruka bez sigurnosne klasifikacije. 2. Taktički telefon instaliran za direktnu komunikaciju podešen za nezaštićeni rad.	- Prenijeti poruku u roku od 10 minuta i bez grešaka.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

6. – Orijehtacija

6.1. – Orijehtacija od jedne do druge tačke na terenu krećući se pješke

Zadaci		Uslovi	Standardi	Reference
6.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. U roku od 10 minuta odabrati najbolju maršrutu i objasniti zbog čega je izabrana baš ta maršruta. 2. Stići na tačnu destinaciju u postavljenom vremenskom roku. 	- Dati su: dodijeljena standardna topografska karta, razmjere 1:50.000, koordinacijska skala, uglomjer, busola i pribor za pisanje.	- Pješke se kretati do određene destinacije brzinom od 3 km na sat.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

6.2. – Orijehtacija od jedne do druge tačke na terenu krećući se vozilom

Zadaci		Uslovi	Standardi	Reference
6.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upoznati se sa terenom 2. Proračunati put <ul style="list-style-type: none"> • Napustiti vozilo. • Podesiti azimut na kompasu i odabrati oznaku za navođenje. • Narediti vozaču da prepozna oznaku za navođenje. 	- Dati su: standardna topografska karta područja, razmjere 1:50.000, koordinatna skala, uglomjer, kompas i terensko vozilo i postavljeni zadatak da se od poznate polazne tačke stigne do jedne ili više udaljenih tačaka.	- Usmjeriti vozača prema određenim tačkama brzinom od 9 km/h uz korištenje poznatih činjenica o terenu i proračuna puta.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

7. – Radiološko-biološko-hemijska zaštita (RBH)

7.1. – Zaštita od hemijskog/biološkog zagađenja upotrebom dodijeljene zaštitne maske

Zadaci		Uslovi	Standardi	Reference
7.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Staviti masku, što je brže moguće. 2. Očistiti i provjeriti masku. 3. Nastaviti s disanjem. 4. Učvrstiti kapuljaču maske. 5. Popiti vodu s maskom na glavi. 	- Dodijeljena vam je maska s kapuljačom i kutijom. Čujete ili vidite hemijsko-biološki napad.	- Zaštiti se od hemijske ili biološke kontaminacije upotrebom dodijeljene zaštitne maske. - Navući, očistiti i provjeriti svoju masku u roku od 9 sekundi.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

7.2. – Reagovanje na hemijsku ili biološku opasnost/ napad

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
7.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utvrditi da HB opasnost zahtijeva automatsko stavljanje maske. 2. Zaštititi se uz upotrebu dodijeljene zaštitne maske. 3. Oglasiti uzbunu. 4. Dekontaminirati izložene dijelove kože pojedinačnim priborom za dekontaminaciju. 	- Dodijeljena vam je zaštitna oprema za zadatak i zaštitna maska, a u okruženju postoji HB opasnost. Neprijatelj možda koristi oružje. Čujete ili vidite hemijski ili biološki napad.	- Reagovati na HB opasnost ili napad. - Pronaći oznake za hemijsku kontaminaciju. Preduzeti mjere za ličnu dekontaminaciju najkasnije 1 minut nakon ustanovljavanja hemijske kontaminacije.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

7.3. – Održavanje dodijeljene zaštitne maske

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
7.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izvršiti održavanje zaštitne maske, kutije, kapuljače i dodatka u skladu sa uputstvima iz odgovarajućeg priručnika. 2. Očistiti i osušiti masku 3. Spremiti masku, kapuljaču i dodatke u kutiju. 	- Koristili ste svoju masku ili morate izvršiti redovnu inspekciju maske.	- Održavati dodijeljenu zaštitnu masku, u skladu sa uputstvima iz odgovarajućeg priručnika za održavanje.	“Standardi za provjeru i ocjenjivanje obučenosti vojnika”

8. – Borbene radnje

8.1. – Izbor zaklona i položaja za borbu

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
8.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odabrati položaj koristeći postojeći zaklon i prikrivenost. 2. Odabrati položaj s kojeg je moguće vršiti osmatranje i otvarati vatru. 3. Odabrati položaj na kojem je moguće ostati u niskom položaju prilikom osmatranja i otvaranja vatre. 4. Odabrati položaj na čijoj se pozadini ne ocrta vaša silueta. 	- Morate odabrati privremeni borbeni položaj kada se nalazite na poziciji za nadgledanje, poslije početnog kretanja prema privremenom odbrambenom položaju, prilikom zaustavljanja tokom kretanja ili kod izloženosti direktnoj vatri.	- Odabrati vatreni položaj na kome ste zaštićeni od neprijatejskog osmatranja i vatre i koji vam omogućuje efikasno otvaranje vatre na neprijateljske položaje bez izlaganja većeg dijela glave i tijela.	

8.2. – Izrada pojedinačnih borbenih položaja

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
8.2	<p>1. Priprema borbenog položaja za jednu osobu koji zadovoljava sljedeće uslove:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ima postavljene graničnike od drvenih kolaca, • ukopan je tako da se uklapa u postojeći prirodni zaklon, • dubok je do visine ramena, • ima grudobran. <p>2. Kamufilirati položaj koristeći raspoložive materijale, kako ne bi bio vidljiv sa udaljenosti od 35 metara.</p>	Uz pomoć standardne opreme napraviti pojedinačni borbeni položaj.	<p>Karakteristike borbenog položaja za jednu osobu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dovoljno širok za vas i vašu opremu. • Dozvoljava vam da otvarate vatru na sektor koji vam je dodijeljen. 	

8.3. – Lično maskiranje i maskiranje opreme

	Zadatak	Uslovi	Standardi	Reference
8.3	<p>1. Ustanoviti koji su najvažniji elementi kod maskiranja.</p> <p>2. Maskirati izložene dijelove kože.</p> <p>3. Maskirati uniformu i šljem.</p> <p>4. Maskirati ličnu opremu.</p>	- Dodijeljena vam je oprema za nošenje tereta, lično naoružanje, šljem izrađen od kevlaru, a možete koristiti i maskirni pokrivač, travu, grmlje, drveće, sjenke, boju za kožu i drveni ugljen ili blato za maskiranje. Obučeni ste u borbenu uniformu.	- Maskirati sebe i opremu tako da se ne mogu otkriti pomoću vizuelnih senzora, infracrvenih senzora, kao ni ultraljubičastih, radarskih, akustičkih i radio senzora.	

8.4. – Maskiranje opreme

	Zadatak	Uslovi	Standardi	Reference
8.4	<p>1. Sakriti opremu tako što će biti smještena:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pod prirodni pokrivač, • u prirodnu sjenku, • u prirodno ili izrađeno udubljenje u tlu, tako da je prikrivena postojećom vegetacijom. <p>2. Pokriti sve sjajne površine.</p>	Dodijeljen vam je komad opreme koji treba maskirati, kao što je vozilo s točkovima (kamion ili terensko vozilo) ili vozilo s gusjenicama i prirodni materijal za maskiranje. Obučeni ste u borbenu uniformu.	Maskirati opremu tako da ne može biti otkrivena vizuelnim sensorima, infracrvenim sensorima, kao ni ultraljubičastim, radarskim, akustičkim i radio sensorima.	

8.5. – Procedure vezane za buku, osvjetljenje i otpatke

	Zadatak	Uslovi	Standardi	Reference
8.5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Disciplinirano se pridržavati mjera vezanih za buku. 2. Disciplinirano se pridržavati mjera vezanih za osvjetljenje. 3. Disciplinirano se pridržavati mjera vezanih za otpatke. 	Vi ste član elementa koji je na taktičkom zadatku.	Osigurati da je buka svedena na minimum, da neprijatelj ne može vidjeti svjetlost i da na području nema otpadaka i drugih dokaza prisutnosti jedinice.	

8.6. Obavljanje stražarske dužnosti

	Zadatak	Uslovi	Standardi	Reference
8.6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobiti naređenje o smjeni straže. 2. Salutirati oficiru kada je potrebno. 3. Provjeravati pojedince. 4. Provjeravati grupe. 5. Proslijediti naređenje o smjeni odlazećoj straži. 	- Dodijeljeni su: stražarsko mjesto, posebna oprema za taj zadatak i posebna naređenja.	- Obavljati dužnost u skladu sa općim naređenjima, posebnim naređenjima i standardnim operativnim procedurama koje se sprovode na tom području.	

8.7. – Kretanje na bojištu

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
8.7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odabrati pojedinačni pravac kretanja unutar grupe ili odjeljenja. 2. Odrediti pravilan način kretanja. 3. Saopćiti plan kretanja koristeći znakove rukama. 4. Kretati se trčecim korakom od jednog zaštićenog položaja do drugog. 5. Vatrom pokrivati kretanje saborca. 	- U zadatoj taktičkoj situaciji prići neprijateljskim položajima s udaljenosti od 250 do 300 metara krećući se različitim tipovima terena. Pripadnik ste dvočlane grupe.	- Kretati se do manje od 100 metara od neprijateljskih položaja, pravilno otvarajući pojedinačnu vatru, a za kretanje koristiti tehnike čiju upotrebu nalažu karakteristike terena. - Koordinirati kretanje sa članovima tima i svakog člana tima štiti vatom.	

8.8. – Reagovanje na indirektnu vatru kad se nalazite izvan vozila

	Zadaci	Uslovi	Standardi	Reference
8.8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Glasno i razgovijetno viknuti "napad". 2. Ostati u defanzivnom položaju. 3. Skloniti se u zaklon izvan područja dejstva vatre. 	- Vi ste član odjeljenja ili grupe. Čujete granate i projekte koji eksplodiraju ili prelijeću iznad vas.	- Reagovati na svaki napad oglašavanjem "napad", slijediti uputstva vođe, ako su dostupna. Pronaći ili održavati zaklon.	

9. – Ponašanje pojedinca i zakoni o ratovanju

9.1. – Poštivanje Zakona o ratovanju, Ženevskih i Haških konvencija

	Zadatak	Uslovi	Standardi	Reference
9.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izučiti Zakon o običajima ratovanja. 2. Izučiti šta Haške i Ženevske konvencije u osnovi predstavljaju. 3. Izučiti ograničenja u izvršenju zadataka koje nameću Zakon o običajima ratovanja i Haške konvencije. 4. Izučiti zabrane upotrebe određenih vrsta naoružanja nametnute Haškim konvencijama. 5. Izučiti odredbe Zakona o običajima ratovanja koje propisuju human tretman osoba koje ne učestvuju u borbi. 	- Vi ste vojnik u vojsci. Odgovorni ste za određivanje, razumijevanje i poštivanje odredbi Zakona o ratovanju, uključujući Ženevske i Haške konvencije.	- Da vojnik identificira, razumije i poštuje zakon o ratovanju. - Odrediti probleme ili situacije kojima se krše pravila i poduzeti prikladne mjere kako bi se mogle izvršiti prikladne aktivnosti da se riješi problem.	

9.2. – Poštivanje Kodeksa ponašanja

	Zadatak	Uslovi	Standardi	Reference
9.2	1. Kodeks ponašanja sadrži smjernice kojih se treba pridržavati u ponašanju, moralne obaveze i profesionalnu etiku.	- Nalazite se u situaciji borbe za opstanak, izbjegavanja neprijatelja, pružanja otpora ili bijega, ili u zarobljeništvu.	- Ponašati se u skladu sa Kodeksom ponašanja.	

3. STANDARDI OBUKE ZA PODOFICIRE

3.1. Osnovni podoficirski kurs

a) Opći podaci o kursu

Polaznici kursa izučavaju: rukovođenje, opću, tehničku i taktičku obuku i opći profesionalizam podoficira.

Obuka se odvija u vidu predavanja, terenskih vježbi i situacijskog obučavanja, sa težištem na terenskoj obuci.

b) Svrha

Kurs je namijenjen starješinama na nivou posade, odjeljenja i sekcije, s ciljem osposobljavanja podoficira za dužnosti vođe na pomenutim nivoima jedinica.

c) Polaznici

- Odabir vrši komandant jedinice.
- Trebaju imati dokazane visoke vojne standarde.
- Trebaju biti fizički spremni i sposobni da prođu test fizičke spremnosti.

d) Program i ciljevi

PREDMET	CILJEVI
VOJNO RUKOVOĐENJE	
1. Vojno rukovođenje	Polaznici uče o temeljima rukovođenja a predstavlja im se i pregled općih i pojedinačnih ciljeva programa razvoja podoficira.
2. Uloga podoficira	Polaznicima dati osnovna znanja o mjestu i ulozi podoficira u sistemu vojnog vodstva.
3. Savjetovanje	Polaznici uče o osnovnom konceptu i tehnikama efikasnog savjetovanja vojnika. Polaznici imaju mogućnost da svoje vještine uvježbaju tokom praktične vježbe.
4. Uputstva stranama, poglavlje 14: OS BiH u demokratskom društvu, etika, razvoj i saradnje	
5. Strojeva obuka i ceremonijal	Polaznici uče o strojevoj obuci i načinima kretanja u stroju. Polaznici uče o strojevim radnjama s oružjem i uvježbavaju marširanje s oružjem.

OPĆI PREDMETI	
1. Čitanje karte (Topografija)	Polaznici stiču osnovna znanja potrebna za čitanje karti kako bi mogli planirati i izvršiti kretanje i određivati lokacije uz korištenje NATO-ovih topografskih konvencija.
2. Orijentacija na kopnu	Polaznici uče o orijentaciji i kretanju bez vozila u svim vremenskim i terenskim uslovima. Težište se stavlja na individualne vještine i razvoj samopouzdanja.
3. Zakon o kopnenom ratovanju	Polaznicima se predstavljaju običaji i zakoni ratovanja. Težište je na shvatanju svrhe poštivanja ovih međunarodnih konvencija tokom svih sukoba.
4. Organizacija tehničkog održavanja i opravki	Polaznicima se predstavlja vojni sistem održavanja i uloge njih kao podoficira u pravilnom izvođenju operacija tehničkog održavanja kako bi se održala spremnost jedinice. Polaznici uče kako da vrše inspekcije i vode evidenciju koristeći standardne procedure.
5. Osnovi informatike	Osnovna teoretska i praktična znanja iz informatike.
OBUKA	
1. Obuka usmjerena na borbu	Polaznici uče o primjeni koncepta usmjeravanja na borbu u izradi i primjeni programa obuke jedinice koji je zasnovan na METL jedinice. Težište je stavljeno na određivanje zadatka. Polaznici izrađuju i primjenjuju sadržaje obuke usmjerene na učinak uz upotrebu koncepta usmjerenja na borbu. Naglasak je na obuci prema standardima.
2. Analiza obavljenih aktivnosti	Polaznici uče o izvođenju i učestvovanju u analizama obavljenih aktivnosti nakon obuke i borbenih zadataka kako bi se poboljšao učinak.
3. Procjena rizika	Polaznici se uče uključivanju faktora sigurnosti i planiranja kako bi se umanjili ukupni gubici i šteta pričinjena opremi tokom obuke ili borbe. Naglasak je stavljen na procjenu rizika.
KOMUNIKACIJE	
1. Efikasne komunikacije, osnovni principi i načini komuniciranja	Polaznici uče o osnovnim vojnim komunikacijskim procedurama i tehnikama.
2. Radio-uređaji	Polaznici uče o osnovnim radio-uređajima
TJELESNI ODGOJ	
1. Uvod u tjelesnu spremnost	Polaznicima se predstavljaju osnovi tehnika tjelesne obuke, navike zdrave ishrane kao i ciljevi i procjena lične tjelesne spremnosti i tjelesne spremnosti jedinice.
2. Tjelesna obuka	Polaznicima se prvo rukovodi a potom im se preda odgovornost za izvođenje tjelesne obuke za jedinice veličine desetine i voda.
3. Procjena tjelesne spremnosti	Izvrši se početna procjena polaznika radi utvrđivanja njihove fizičke kondicije prije počinjanja redovnih vježbi. Završna procjena određuje napredak svakog polaznika.

OBUKA NA NAORUŽANJU I GADANJE	
1. Obuka na pušci – tehnička obuka	Polaznici se upoznaju s puškom. Objašnjavaju se i uvježbavaju procedure za sigurno i efikasno rukovanje puškom.
2. Precizno gađanje iz puške	Polaznici se uvode u gađanje puškom i metode izvođenja obuke u gađanju puškom na nivou manjih jedinica.
3. Bojevo gađanje iz puške	Polaznici uče kako se izvodi precizno gađanje, manipulacija, terensko gađanje i terensko gađanja sa vatrenih položaja.
4. Obuka na mitraljezu – tehnička obuka	Polaznicima se predstavlja mitraljez sa tronošcem. Objašnjavaju se procedure za sigurno i efikasno rukovanje mitraljezom.
5. Gađanje iz mitraljeza	Polaznici uče osnove upotrebe mitraljeza. Objašnjavaju se vrste vatre, tehnike vatreneog djelovanja na metu i procedure kontrole vatre.
6. Bojevo gađanje iz mitraljeza	Polaznici uče kako se izvodi precizno gađanje, manipulacija, terensko gađanje i terensko gađanje sa vatrenih položaja sa dvonošcem ili tronošcem. Težište je na kontrolisanju rafala i manipulisanju tronožnim mehanizmom za okidanje.
TAKTIKA	
1. Borbena naređenja	Polaznicima se predstavljaju operativna naređenja i aktivnosti komandira na pripremi i organizaciji borbenih dejstava potrebnih za izvođenje taktičkih operacija na kopnu.
2. Rad komandira na pripremi i organizaciji borbenih dejstava	
3. Traženje vatrene podrške	Polaznicima se predstavljaju osnovne tehnike kontrole indirektno vatre potrebne na nivou desetine.
4. Osnovni principi odbrane	Polaznici uče kako da izaberu položaj i odrede sektore vatreneog djelovanja tokom taktičke odbrambene operacije manje jedinice. Uključeni su orijentacija na terenu i analiza na licu mjesta.
5. Formacija i tehnike kretanja	Polaznici tokom taktičkih operacija izvode kretanje pješke. Naglasak je na tehnikama i poretku pojedinca, tima i desetine.
6. Operativni simboli i grafičke oznake	Polaznicima se predstavljaju NATO-ovi grafički simboli kojima se označavaju jedinice, položaji i kontrolne mjere u taktičkim operacijama.
7. Procedure za područje okupljanja	Polaznici uče procedure područja okupljanja kao uvod u izvođenje taktičkih operacija u borbi.
8. Konsolidacija i reorganizacija	Polaznici uče procedure taktičke kontrole i izvještavanja koje se koriste tokom taktičkih operacija.
9. Situacijska vježba	Polaznici uče da se kreću taktički kao članovi vatrenih grupa i desetina kako bi ostvarili ciljeve taktičke misije. Polaznicima se prvo objašnjavaju tehnike a potom ih se njima praktično podučava. Nakon toga polaznici izvode različite zadatke bez pomoći instruktora.
10. Tehnike kretanja u uslovima smanjenje vidljivosti.	Polaznici uče da izvode taktičko kretanje kao pojedinci, grupe i desetine u uslovima smanjene vidljivosti. Težište je na kontroli i prikrivenosti.

ADMINISTRACIJA	
1. Upoznavanje sa osnovnim elementima kursa	Polaznici dobijaju informacije o SOP kursa i općim standardima ponašanja koji se očekuju od svih polaznika. Provodi se uvodni test kako bi se ocijenilo opće znanje polaznika.
2. Administrativni zadaci	Polaznici uče svakodnevne administrativne zadatke podoficira i zadatke na održavanju kroz pokazivanje privatljivih standarda odgovornosti i lične higijene, testiranje i inspekcije.
3. Savjetovanje polaznika	Polaznici se sedmično savjetuju uz predočavanja njihovog učinka vezanog za dužnosti i učinak tokom obuke. Naglasak je stavljen na sticanje liderskog iskustva.
UKUPNO	

e) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Da je stekao sposobnost lidera – vođe.
- Pet pismenih ispita. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Nastavno vijeće odlučuje o polaznicima koji nisu prošli ni popravni ispit.
- Disciplinska komisija razmatra incidente zbog nediscipliniranog ponašanja.
- Polaznici moraju dobiti prolazne ocjene na svim testiranjima.

3.2. Napredni podoficirski kurs

a) Opći podaci o kursu

Polaznici ovog kursa su podoficiri višeg ranga, koji obavljaju dužnosti narednika u vodu i četi. Ovi podoficiri se obučavaju u vještinama pomoći starješini voda i čete u vođenju voda, planiranju i izvođenju obuke. Obuka se izvodi u obliku predavanja, instrukcija, praktičnih vježbi i grupnog rada.

b) Svrha

Kurs je usmjeren na rukovodne vještine narednika/podoficira na nivou voda. Tokom trajanja kursa svaki polaznik se stavlja u različite rukovodne pozicije, te se ocjenjuje njegova sposobnost da rukovodi drugima.

c) Polaznici

- Po preporuci glavnog narednika jedinice/**komandira**.
- Uspjeh na prethodnoj dužnosti komandira odjeljenja ili sekcije.
- Uspješno položen Osnovni podoficirski kurs.
- Sadašnji ili budući kandidati za vršenje dužnosti narednika voda ili više dužnosti.
- Vojni test fizičke spremnosti (APFT), nivo 1 ili 2 (moraju biti sposobni rukovoditi koristeći se vlastitim primjerom).

d) Program i ciljevi

PREDMET	CILJEVI
VOJNO RUKOVODENJE	
1. Vojno rukovođenje	Analizirati faktore, stilove, principe i sposobnosti koji utiču na sposobnost za uspješno rukovođenje.
2. Obaveze, odgovornosti i ovlasti starješina	Odrediti dužnosti, odgovornosti i ovlasti narednika voda i odrediti zadatke koji su zajednički komandiru voda i naredniku voda.
3. Savjetovanje i pripremanje potčinjenih	Izraditi i primjeniti program koji osigurava efikasno savjetovanje potčinjenih.
4. Uputstva stranama, poglavlje 14: OS BiH u demokratskom društvu, etika, razvoj i saradnja	
5. Stvaranja tima spremnog za borbu	Analizirati faze razvoja vojničkog tima i način na koji borbene operacije utiču na vojnike.
OPĆI PREDMETI	
1. Čitanje karte	Upotreba vojne karte.
2. Orijehtacija na kopnu	Primjeniti osnove čitanja karti i orijentisati se na kopnu u dnevnim i noćnim uslovima.
3. Zakon o kopnenom ratovanju	Izvoditi borbene operacije voda u skladu sa Ženevskom i Haškom konvencijom.
4. Informatika - nadgradnja	Usvajanje novih znanja.
OBUKA	
1. Pregled upravljanja obukom	Analizirati proces rukovođenja obukom. Pružiti uputstvo kako izraditi zadatke za desetinu i pojedinca na osnovu misije voda.

2. Analiza obavljenih aktivnosti (AAR)	Primjeniti proces Analize obavljenih aktivnosti kako bi se procijenila obuka.
3. Procjena rizika	Uključiti proces upravljanja rizikom u planiranje misije kako bi se na najmanju mjeru svele nesreće u obuci/operacijama jedinice.
4. Obuka usmjerena na učinak	Polaznici uče kako da obučavaju uz upotrebu metoda instrukcije u kojem se očekuje aktivno učestvovanje polaznika.
5. Rukovođenje strelištem	Podučiti narednike vodova vještinama planiranja i upravljanja strelištem za gađanja
KOMUNIKACIJE	
1. Radio-uređaji	Naučiti kako se rukuje radio uređajem voda.
TJELESNA OBUKA	
1. Obuka u tjelesnoj spremnosti	Nadgledati i izvoditi obuku u tjelesnoj spremnosti.
OBUKA NA ORUŽJU	
1. Precizno gađanje iz puške	Odrediti zahtjeve obuke strelca. Naučiti različite tehnike potrebne za obučavanje vojnika u upotrebi vatrenog oružja.
2. Obuka na pušci – tehnička obuka	Nadgledati vojnike u upotrebi i održavanju puške.
3. Obuka na mitraljezu	Obučiti narednike vodova kako da nadgledaju i koriste oruda. Težište je na mehanizmu za horizontalno i vertikalno nišanje i izradi tablice gađanja. Vrhunac obuke bit će gađanje na poligonu prema tablici gađanja.
4. Bojevo gađanje	Osposobiti polaznike za izvršavanje različitih dužnosti tokom izvršenja gađanja.
TAKTIČKE VOJNE OPERACIJE	
1. Tehnike kretanja voda	Analizirati poredak prilikom kretanja voda i tehnike kretanja voda. Proučiti poretke i tehnike kretanja voda.
2. Borbene naredbe	Izdati usmenu borbenu naredbu za vod koja će uključivati i procjenu rizika. Ovo pojasniti tokom STX.
3. Rad komandira na pripremi i organizaciji borbenih dejstava	Odrediti neophodne aktivnosti za rukovođenje operacijama – borbenim operacijama voda. Ovo pojasniti tokom STX.
4. Osnovni principi odbrane	Odrediti vještine i znanja potrebne za rukovođenje vodom tokom odbrane.
5. Odbrana voda	Naučiti kako planirati i izvesti odbranu voda.
6. Planiranje odbrane voda	Odrediti individualne i kolektivne aktivnosti potrebne da se zauzme i odbrani položaj.
7. Planiranje vatrene podrške	Naučiti osnove planiranja odbrambenog vatrenog djelovanja na nivou voda.
8. Borbena obuka	Naučiti kolektivne aktivnosti povezane sa borbenom obukom desetine/voda.
9. Operativni simboli i grafičke oznake	Naučiti operativne termine i grafičke oznake koje koristi NATO.
10. Procedure u rejonu prikupljanja	Naučiti procedure koje se koriste za zauzimanje rejona prikupljanja.
11. Situacijske vježbe (STX)	Naučiti svrhu i plan STX.
12. Operacije izviđanja	Naučiti odgovornosti starješine prilikom izviđanja na nivou voda.
13. Taktički izvještaji	Naučiti narednike voda sačinjavanju izvještaja potrebnih za vod kako bi se očuvao njegov komandni lanac i održala logistika koja je podrška vodu tokom borbenih operacija.

14. Kontraofanzivne operacije	Naučiti tehnike ofanzivnih operacija kako bi ih komanda voda mogla upotrijebiti u iskorištavanju slabosti neprijatelja tokom kontraofanzivnih operacija.
15. Terenska vježba	Dovesti polaznike u što realnije borbeno okruženje kako bi se provjerila njihova sposobnost da tokom kontinuiranih operacija obavljaju dužnosti starješina koristeći taktičke vještine starješine stečene tokom kursa i da se procjeni njihov učinak u tome.
16. Vojne operacije u urbanom okruženju	Naučiti narednika voda vještinama potrebnim da rukovode jedinicom tokom operacija u urbanom okruženju. Težište je na odbrani u naseljenim područjima.
17. Mjere maskiranja vezane za buku, otpatke i osvjetljenje	Podučava odgovornostima narednika voda u kontroli buke, osvjetljenja i discipline na bojištu.
ADMINISTRACIJA	
1. Upoznavanje sa osnovnim elementima kursa	Izraziti dobrodošlicu polaznicima, predstaviti standarde kursa i zahtjeve potrebne da bi se kurs uspješno završio.
2. Provjera fizičke spremnosti	Utvrđivanje stepena fizičke spremnosti.
3. Kritičko sagledavanje kursa	Dati zbirnu informaciju o toku i rezultatima kursa komandantu škole.
4. Sedmična analiza obavljenih aktivnosti	Provodi se radi dobijanja povratne informacije kako bi se kurs mogao modificirati i poboljšati.
5. Savjetovanje polaznika	Vrijeme u kojem instruktori savjetuju polaznike.
UKUPNO	

e) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Da je stekao sposobnost lidera – vođe.
- Pet pismenih ispita. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Nastavno vijeće odlučuje o polaznicima koji nisu prošli ni popravni ispit.
- Disciplinska komisija razmatra incidente zbog nediscipliniranog ponašanja.
- Polaznici moraju dobiti prolazne ocjene na svim testiranjima.

4. STANDARDI OBUKE ZA OFICIRA

4.1. Osnovni oficirski kurs

a) Opći podaci o kursu

Uspješnim završetkom ovog kursa oficir će biti osposobljen za uspješno vođenje voda i taktiku vatrene grupe i voda u okviru čete. Obuka će se izvoditi kroz realizaciju teorijskih tema, praktični rad na terenu i MAPEX vježbe.

b) Svrha

Ovaj kurs je kreiran da novoproizvedenim oficirima pruži priliku da nauče rukovodne, taktičko-tehničke zadatke, kao i pomoćne vještine i znanje potrebno za rukovođenje jedinicama veličine voda.

c) Polaznici

- Po preporuci komandanta bataljona.
- Da u službi na mjestu oficira nije proveo više od dvije godine.
- Sadašnji i budući kandidati za obavljanje dužnosti komandira voda.

d) Program i ciljevi

PREDMET	CILJEVI
VOJNO RUKOVOĐENJE	
1. Vojno rukovođenje	Definisati rukovođenje, opisati faktore i principe rukovođenja.
2. Program profesionalnog razvoja starješine	Predstaviti polaznicima razvoj starješine.
3. Filozofija rukovođenja	Na kraju dijela kursa koji se odnosi na rukovođenje, polaznici će opisati filozofiju rukovođenja i predati pismeni rad. Instruktorsko osoblje će proučiti i vratiti rad polaznicima sa komentarima.
4. Obaveze, odgovornosti i ovlasti starješina	Funkcije i odgovornosti rukovodilaca i profesionalna veza podoficira sa oficirima i timski koncept obuke i borbe.

5. Stilovi rukovođenja	Historijski pregled i praktična iskustva u određivanju stilova rukovođenja koje primjenjuju komandanti. Polaznik će tokom nastave ispuniti dva zadatka: određivanje stila rukovođenja kome daje prednost i primjena situacijske vježbe.
6. Savjetovanje	Objasniti odgovornosti starješine u savjetovanju, vrste savjetovanja i način na koji savjetovanje doprinosi razvoju timske pripadnosti kod vojnika.
7. Razvoj timske pripadnosti vojnika	Pregled principa razvoja timske pripadnosti vojnika.
8. Inspekcije	Uvod u vještinu izvršavanja inspekcija vojnika, obuke i opreme.
9. Uputstva stranama, poglavlje 14: OS BiH u demokratskom društvu, etika, razvoj i saradnja	
OPĆI PREDMETI	
1. Zakon o kopnenom ratovanju	Historijski pregled međunarodnih sporazuma koji se odnose na kopneno ratovanje.
2. Čitanje karte	Sistem koordinata, informacije o horizontali i elevaciji, glavne i sporedne karakteristike terena, mjerenje udaljenosti, uglomjer, azimuti, neposredno presjecanje i presjecanje u nazad.
3. Orijehtacija na kopnu	Polaznik će savladati kurs orijentisanja na kopnu u dnevnim i noćnim uslovima za koji su potrebne individualne vještine u čitanju karti, poznavanju terena i upotrebi kompasa.
4. Analiza obavljenih aktivnosti na kursu	Analiza procedura korištenih tokom održavanja kursa.
5. Savjetovanje polaznika	Svaki polaznik dobija na kraju kursa ocjenu rukovodilačkih sposobnosti koja se čuva u dosijeu polaznika.
6. Završetak kursa	
7. Individualno učenje	Vrijeme koje je vođa kursa namijenio za samostalno učenje polaznika, rad s mentorima i rad na zajedničkim projektima.
8. Održavanje opreme	Polaznicima se predstavlja vojni sistem održavanja i uloge njih kao oficira u pravilnom održavanju opreme.
9. Procjena rizika	Polaznici se uče uključivanju faktora sigurnosti i planiranja kako bi se izbjegli i umanjili gubici tokom obuke ili borbe.
10. Savladavanje stresa u borbi	Uloga lidera u identificiranju i savladavanju stresnih situacija u borbi.
11. Uvježbavanje voda	Smotre, inspekcije, strojeva obuka i drugo.
12. Osnovi informatike	Osnovna teorijska i praktična znanja iz informatike

OBUKA	
1. Uvod u upravljanje obukom	<p>Težište je na općim konceptima, terminima i odgovornostima u obuci voda</p> <p>Težište je na planiranju skorih aktivnosti na nivou voda.</p> <p>Polaznici će učestvovati sastanku o obuci na nivou voda i odrediti najvažnije zadatke koji predstavljaju podršku METL-u čete.</p> <p>Pregled tehnika obuke i detaljno proučavanje onih koje su prikladne za obuku pojedinaca, desetina i voda.</p> <p>Procedure koje se koriste za ocjenjivanje obuke.</p>
2. Analiza obavljenih aktivnosti	Naučiti polaznike kako da daju povratne informacije.
3. Obuka usmjerena na uspjeh	Razviti faze izvršenja jednostavnog zadatka i izvesti obuku.
KOMUNIKACIJE	
1. Brifinzi	Polaznicima se predstavljaju vrste i tehnike vojnih brifinga. Svaki polaznik će pripremiti i izložiti informativni brifing u trajanju od 10 minuta i, kao član štapske grupe pripremiti i izložiti brifing o odluci u trajanju od 10 minuta.
2. Efikasne komunikacije	Koristiti vještine efektivnog slušanja kako bi se poboljšala komunikacija unutar manje grupe. Koristiti model komunikacije kako bi se postiglo potpuno razumjevanje.
TJELESNI ODGOJ	
1. Uvod u vojni tjelesni odgoj	Uvod u Principe tjelesne obuke vojske i tehnike programa.
2. Dnevni tjelesni odgoj	Održavanje i unaprjeđenje tjelesne spremnosti.
OBUKA NA ORUŽJU	
1. Obuka na pušci – mehanička obuka	Poznavanje osnova gađanja i sposobnost da se nadgleda obuka sa naoružanjem kako bi se osiguralo da se ista vrši u skladu sa vojnim standardima.
2. Tehnička obuka	
3. Precizno gađanje	
TAKTIČKE VOJNE OPERACIJE	
1. Uvod u defanzivne operacije	Odrediti osnove odbrane i radne prioritete.
2. Rad komandira na pripremi i organizaciji borbenih dejstava	Osposobljavanje za pripremu i organizaciju borbenih dejstava.
3. Osmatračnice	Osposobljavanje za razvoj sistema osmatranja u zoni borbenih djelovanja.
4. Prolazak kroz linije	Upoznavanje sa faktorima planiranja i djelovanja potrebnim za uspješan prolazak kroz linije. Odrediti faktore potrebne za planiranje kretanja unaprijed i unazad.
5. Vatrene podrška	Principi vatrene podrške, protuvatra, traženje vatrene podrške i kontrolne mjere. Polaznici pripremaju i iznose plan vatrene djelovanja i tablice vatrene podrške voda.
6. Borbena podrška	Odrediti procedure za ishranu, naoružavanje i održavanje jedinica u borbi.

7. Borbene naredbe	Metodologija izrade borbenih naredbi. Polaznicima se predstavlja i predaje operativna naredba za četvu. Moraju pripremiti i instruktorima i ostalim polaznicima izložiti naredbu za vod. Polaznici moraju izvršiti izlaganje uz korištenje modela terena.
8. Operacije u rejonu prikupljanja	Odrediti odgovornosti voda na području okupljanja. Ući, osigurati i izvršiti aktivnosti na području okupljanja.
9. Operativni simboli i grafičke oznake	Polaznici će moći odrediti operativne termine i simbole potrebne za razumjevanje i izradu grafičke folije.
10. Kretanje do kontakta	Odrediti taktičke i operativne aspekte potrebne za izvođenje uspješnog kretanja do kontakta na nivou čete i voda
11. Kontranapad	Polaznik će odrediti metode, tehnike i mjere operativne kontrole potrebne za izvođenje uspješnog kontranapada.
12. Situacijska obuka voda (STX)	Polaznik će učestvovati u situacijskoj vježbi (STX) na nivou voda, kretanju do kontakta, operacijama u rejonu prikupljanja, prolasku kroz linije, odbrambenim operacijama i kontranapadu. Polaznici će izraditi i prezentirati operativnu naredbu voda i realizirati aktivnosti na pripremi i organizaciji borbenih dejstava.
13. Borbena obuka	Planiranje tehnika izvođenja borbene obuke. Praktična vježba na lokalnom području za obuku.
Vježba na kartama (MAPEX)	
MAPEX	
ADMINISTRACIJA	
1. Upoznavanje sa osnovnim elementima kursa	Izraziti dobrodošlicu polaznicima, predstaviti standarde kursa i zahtjeve potrebne da bi se kurs uspješno završio.
2. Testiranje fizičke spremnosti	Utvrđivanje stepena fizičke spremnosti.
3. Završetak kursa	Ceremonija završetka kursa.
4. Kritičko sagledavanje kursa	Dati zbirnu informaciju o toku i rezultatima kursa komandantu škole.
5. Sedmična analiza obavljenih aktivnosti	Provodi se radi dobijanja povratne informacije kako bi se kurs mogao modifikovati i poboljšati.

e) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Da je stekao sposobnost lidera – vođe.
- Četiri ispita od po 100 poena. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi ispit.
- Aktivno učešće polaznika tokom cijelog kursa.
- Disciplinirano ponašanje bez incidenata.
- Nastavno vijeće odlučuje o polaznicima koji nisu prošli ni popravni ispit.

4.2. Napredni oficirski kurs

a) Opći podaci o kursu

Težište obuke na ovom kursu je na dužnostima i odgovornostima komandira čete i oficira u komandi bataljona. Oni uče kako da planiraju, raspodjeljuju sredstva i izdaju zadatke, nadgledaju, izvode i ocjenjuju sve aktivnosti čete.

b) Svrha

Ovaj kurs je kreiran da pruži priliku natporučnicima i kapetanima da usavrše rukovodne, taktičko-tehničke i prateće vještine nivoa čete i komande bataljona.

c) Polaznici

- Oficiri po preporuci komandanta bataljona ili brigade.
- Oficiri na nivou čete, najniži čin natporučnika.
- Uspješno završen Osnovni oficirski kurs.
- Uspješno obavljanje dužnosti komandira voda.

d) Program i ciljevi

PREDMET	CILJEVI
VOJNO RUKOVOĐENJE	
1. Vojno rukovođenje	Definicija vojnog rukovođenja, faktori vojnog rukovođenja, principi vojnog rukovođenja, nadležnosti vojnog rukovođenja.
2. Program osposobljavanja starješina	Izvoditi ga kroz praktičnu vježbu.
3. Upravljanje konfliktima	Termin i definicija, funkcija konflikta, vrste konflikta i upravljanje konfliktom u vojnom kolektivu.
4. Filozofija vojnog rukovođenja	Definicija termina. Mjesto i uloga.
5. Dužnosti, odgovornosti i ovlasti starješine	Uloga oficira i podoficira. Karakteristike rukovođenja. Razvoj oficira i podoficira. Linije komunikacije. Dužnosti, odgovornosti i ovlasti. Snaga komandovanja.

6. Razvoj timske pripadnosti vojnika	Odgovornosti starješina u razvoju timske pripadnosti vojnika. Načini pravilnog usmjeravanja i razvoja timske pripadnosti vojnika.
7. Savladavanje stresa u borbi	Stres u borbi. Kako se pojavljuje stres u borbi i kako ga prepoznati. Načini savladavanja i kontrole stresa u borbi.
8. Vojno rukovođenje u vojsci u demokratskom društvu	Nadležnosti i osnovne odgovornosti starješina. Posebne funkcije. Odnosi u vojnom rukovođenju. Borbene funkcije i funkcije na bojištu.
9. Odgovornosti štabnog oficira	Osnovne dužnosti i odgovornosti Koodinacija i rad.
10. Uputstva stranama, poglavlje 14: OS BiH u demokratskom društvu, etika, razvoj i saradnja	Entitetske oružane snage u demokratskom društvu. Etika, razvoj i saradnja. Podrška Dejtonskom mirovnom sporazumu.
OPĆI PREDMETI	
1. Inspekcija naoružanja	Osposobljavanje za vršenje inspekcije naoružanja i opreme
2. Operacije na poligonu	Personal i dužnosti na poligonu. Kontrolna lista operacije. Komande i procedure na poligonu.
3. Zakon o kopnenom ratovanju	O zakonima, odredbama zakona i primjeni zakona.
4. Čitanje karte	Informacije na margini karte. Mjerenje koordinata, azimuta, elevacije i karakteristika terena.
5. Orijentacija na kopnu	Izdavanje i proučavanje zadataka. Izvršavanje zadataka. Rezultati po izvršenju zadatka.
6. Procjena rizika	Polaznici se uče uključivanju faktora sigurnosti i planiranja kako bi se izbjegli i umanjili gubici tokom obuke i borbe.
7. Informatika - nadgradnja	Usvajanje novih znanja
ADMINISTRACIJA	
1. Upoznavanje sa osnovnim elementima kursa	Izraziti dobrodošlicu polaznicima, predstaviti standarde kursa i zahtjeve potrebne da bi se kurs uspješno završio.
2. Analiza obavljenih aktivnosti na kraju kursa	Dati zbirnu informaciju o toku i rezultatima kursa komandantu škole.
3. Završetak kursa	Ceremonija završetka kursa.
OBUKA	
1. Uvod u obuku s težištem na borbi	Definisanje obuke, principi obuke, izrada METL-a, planiranje obuke, izvođenje obuke, ocjenjivanje obuke. Dužnosti starješina tokom obuke.
2. Analiza obavljenih aktivnosti (AAR)	Definicija i tipovi AAR. Faze AAR. Izvođenje AAR.
3. Obuka usmjerena na uspjeh	Izvođenje obuke, prezentacija obuke i nivoi obuke. AAR i promjene učinjene nakon izvršene aktivnosti.
KOMUNIKACIJE	
1. Vojni brifinzi	Vrste brifinga, format brifinga, faze u pripremi brifinga. Prezentacija

2. Efikasne komunikacije	Komunikacija, aktivno slušanje. Distribucija informacija i povratne informacije.
TJELESNI ODGOJ	
1. Uvod u vojni tjelesni odgoj	Komponente tjelesne spremnosti. Procjena mišićne snage i izdržljivosti. Pravila vježbanja. Cirkularna obuka – termin i definicija.
2. Program tjelesnog odgoja vojske	Vježbe rastezanja. Vježbe zagrijavanja. Vježbe izdržljivosti i snage. Kombinirane vježbe.
TAKTIČKE VOJNE OPERACIJE	
1. Organizacija pješadijskog bataljona	Sastav i organizacija bataljona. Rad starješina u bataljonu.
2. Procedure planiranja misije	Faktori koji se uzimaju u obzir tokom planiranja za borbenu misiju. Misija, neprijatelj, teren, vojnici – raspoloživo vrijeme (METT-T).
3. Tehnike kretanja	Poredak čete, voda i desetine. Tehnike kretanja čete, voda i desetine.
4. Izvještaji o borbi	Taktički izvještaji. Kako pripremiti izvještaj. Izvještaj o aktivnostima neprijatelja i važnost tog izvještaja.
5. Planiranje odbrane i tehnike izvođenja	Planiranje, vrste i izvođenje odbrane.
6. Prolazak kroz linije	Vrste, planiranje i izvođenje.
7. Vatrene podrška	Format zahtjeva za vatrenu podršku. Metodi korekcije. Planiranje vatrene podrške, kontrolne mjere i primjena dimnih sredstava.
8. Smjenjivanje ljudstva	Vrste smjenjivanja, načini smjenjivanja. Planiranje za slučaj nepredviđenih situacija.
9. Borbene naredbe	Svrha borbenih naredbi. Vrste borbenih naredbi. Elementi borbene naredbe.
10. Operacije u rejonu prikupljanja	Svrha rejona prikupljanja. Karakteristike rejona prikupljanja. Planiranje i djelovanje u rejonu prikupljanja.
11. Operacije službe za borbenu podršku (CSS)	Principi operacija službe za borbenu podršku, logističke operacije. Organizacija službe za borbenu podršku, operacije popune materijalnim rezervama.
12. Kretanje do kontakta	Principi primjene. Načini kretanja do kontakta. Kontrolne mjere.
13. Kontranapad	Planiranje, izvođenje kontranapada. Zahtjevi.
14. Priprema situacijske vježbe (STX)	Svrha STX, planiranje STX. Izvođenje STX.
15. Borbeni operativni sistemi (BOS)	Svrha BOS-a. Borbene funkcije BOS-a
16. Grafičke oznake i simboli	Svrha i tipovi.
17. Obavještajna priprema bojišta	Procjena neprijatelja, terena, bojišta i vremena.

18. Prepad	Svrha, planiranje. Izvođenje prepada.
19. Protivoklopna borba	Planiranje, vrste, naoružanje i izvođenje.
20. Marš	Svrha i vrste marševa. Proračun vremena, izvođenje marša.
21. Zasjeda	Planiranje, vrste zasjede, mjesto zasjede, izvođenje zasjede.
22. Borbena obuka	Značaj i planiranje borbene obuke. Faze borbene obuke. Vrste borbene obuke.
23. Manevar	Definicija manevra. Oblici manevra.
24. Proces odlučivanja u vojsci (MDMP)	Štabni rad na izradi plana. Načini planiranja.
25. Karte i kontrolne mjere	Načini crtanja simbola. Prikazivanje simbola i kontrolnih mjera.
26. Upotreba rezerve	Načini upotrebe rezerve. Zadaci rezervnih snaga. Veličina rezerve.
27. Situacijska vježba (STX)	Uvod u STX. MDMP po fazama i ulogama oficira u štabovima. Organizirana odbrana. Prolazak kroz linije. Odbrana na brzu ruku. Kontranapad. Zasjeda.

d) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Da je stekao sposobnost lidera – vođe.
- Devet ispita od po 100 poena. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi ispit.
- Aktivno učešće polaznika tokom cijelog kursa.
- Disciplinirano ponašanje, bez incidenata.
- Nastavno vijeće odlučuje o polaznicima koji nisu prošli ni popravni ispit.

4.3. Komandno-štabni kurs

1. Opći podaci o kursu

Ovaj kurs je fokusiran na proces odlučivanja u vojsci (MDMP), borbenu komandu, sinhronizaciju, sistem operacija na bojištu i taktiku na nivou bataljona i brigade. Kurs se realizuje kroz kombinaciju izvođenja nastave na predavanjima, terenskih demonstracija i vježbi, simulacija i MAPEX vježbi.

b) Svrha

Ovaj kurs je predviđen da oficire obuči za uspješno obavljanje dužnosti na komandno-štabnim pozicijama na nivou bataljona i brigade.

c) Polaznici

- Po preporuci komandanta brigade.

d) Program i ciljevi

PREDMET	CILJEVI
VOJNO RUKOVOĐENJE	Upoznati polaznika sa načelima i stilovima rukovođenja oficira u vojsci demokratske države. Težište je na nesebičnosti, dužnosti, časti i zemlji.
1. Uvod u vojno rukovođenje i principi	
2. Uloga starješine i rukovođenje u akciji	
3. Rukovođenje u borbi	
4. Stilovi rukovođenja i nadležnosti	
5. Rukovođenje na višem nivou	
6. Uloga podoficira kao starješine u OS	
7. Uputstva stranama, poglavlje 14: OS BiH u demokratskom društvu, etika, razvoj i saradnje	
KOMANDOVANJE I KONTROLA	Razviti kod polaznika sposobnost da pripremaju i iznose borbene naredbe i izvještaje, izrađuju i koriste SOP i shvataju funkcije različitih komandnih mjesta.
1. Osnove operacija	
2. Komandovanje u borbi	
3. Kontrola operacija	
4. Organizacija jedinice	
5. Bobena naređenja	
6. Operativne karte (vježba)	
7. Standardne taktičke operativne procedure	
8. Kontrolne mjere	

ŠTABNA ORGANIZACIJA I OPERACIJE	Naučiti uloge i odgovornosti izvršnog oficira i štabnih oficira za koordinaciju. Upoznati oficire sa dužnostima posebnog i ličnog osoblja.
1. Uloga, organizacija i odgovornosti štaba	
2. Obaveze i odgovornosti štabnih oficira	
3. Borbeni izvještaji	
4. Vojni brifinzi	
5. Proces odlučivanja u vojsci	
FUNKCIJE S2	Razviti kod polaznika sposobnost da u proces odlučivanja u vojsci uključe analizu prijetnji i bojišta.
1. Uvod u dužnosti i funkcije S2	
2. Organizacija i sredstva S2	
3. Obavještajna služba	
4. Obavještajne procjene	
5. Proces sakupljanja i saopštavanja obavještajnih podataka	
6. Sigurnost osoblja i fizička sigurnost	
7. Obavještajno elektronsko ratovanje	
8. Obavještajni aneks operativnog naređenja (OPORD)	
FUNKCIJE S3	Osposobiti polaznika da upravlja obukom na nivou brigade i bataljona. Težište je na razvoju METL-a, pripremi smjernica za obuku, planova za obuku i AAR.
1. Obaveze i odgovornosti S3	
2. Sistem upravljanja informacijama S3	
3. Planovi i planiranje	
4. S3 u procesu donošenja vojnih odluka	
5. Osmatranje borbe	
6. Planiranje obuke	
7. Sastanci o obuci	
8. Ocjene i zapažanja o obuci	
9. Upravljanje resursima za obuku	
RUKOVOĐENJE OSOBLJEM	Uvesti oficira u osnove rukovođenja personalnim poslovima. Težište je na predviđanju i rukovođenju zamjenama tokom borbenih operacija.
1. Upoznavanje sa dužnostima S1 i načelnika personalnog odjeljenja u jedinicama	
2. Uloga i aktivnosti odsjeka S1 na komandnom mjestu	
3. Procjene S1	

4. Rekonstitucija snaga	
5. Postupci sa ratnim zarobljenicima	
6. Sistem ocjenjivanja	
7. Program unapređivanja	
8. Program profesionalnog razvoja	
9. Zaštita snaga	
UPRAVLJANJE LOGISTIKOM	Naučiti oficira osnovama logističkog planiranja i izvršenja kao podrške borbenim operacijama.
1. Obaveze i odgovornosti S4	
2. Logističke operacije	
3. Planiranje logističkih operacija – procjene S4	
4. Borbene logističke operacije	
5. Logističke operacije jedinice	
6. Sanitetska podrška	
7. Logistički aneks operativnog naređenja	
TAKTIČKE OPERACIJE I PLANIRANJE	
1. Kretanje do kontakta	Naučiti polaznika planiranju i izvršavanju kretanja do kontakta. Težište je na sinhronizaciji tokom operacija kretanja do kontakta.
2. Vatrene podrška	Naučiti oficira kako da planira, koordinira i pruža indirektnu vatru kao podršku taktičkim operacijama.
3. Odbrana na brzu ruku	Naučiti polaznika kako da planira i izvodi odbranu na brzu ruku. Težište je na sinhronizaciji tokom operacija odbrane na brzu ruku.
4. Odbrana	Naučiti polaznika kako da planira i izvodi odbrambene operacije. Težište je na sinhronizaciji tokom odbrambenih operacija.
5. Kontranapad	Naučiti polaznika kako da planira i izvodi kontranapad. Težište je na sinhronizaciji tokom operacija kontranapada.
6. Operacije prolaska kroz linije, uvezivanja i smjenjivanja	Naučiti oficira kako da planira i koordinira operacije prolaska kroz linije, uvezivanja i smjenjivanja.
7. Protuvatra	Naučiti polaznika kako da planira i izvodi operacije protuvatre. Težište je na metodama lociranja i neutralisanja neprijateljskih sredstava za djelovanje indirektnom vatrom.
8. Lahke / teške operacije	Predstaviti polazniku izazove planiranja i sinhronizacije operacija koje uključuju lahke i teške snage (pješađijske i oklopno-mehanizovane). Pružiti oficiru priliku da se kroz aktivnu upotrebu upozna s novom opremom.
OPĆI VOJNI PREDMETI	Upoznati polaznika sa zakonima o odbrani i međunarodnim zakonima o ratovanju.
1. Međunarodni zakon o kopnenom ratovanju	
2. Vojna služba u demokratskom društvu	
3. Uputstva stranama (ITP)	

4. Osnovni principi vojnih operacija podrške miru	
OPĆEOBRAZOVNI PREDMETI	
1. Odbrambeni i sigurnosni sistem BiH	
2. Vojna psihologija	
3. Metodologija	
4. Računari – nadgradnja	
5. Savremene komunikacije	
6. Vojna geografija	
VJEŽBE	
1. MAPEX	
2. Simulacijska vježba	
3. Komandantsko putovanje	
TJELESNI ODGOJ	Naučiti polaznika kako da razvije program tjelesnog odgoja u svojoj jedinici. Predstaviti polazniku osnove psihologije vježbanja.
1. Predavanja	
2. Test	
3. Vježbanje	
ADMINISTRACIJA	
1. Upoznavanje sa kursom	
2. Preliminarni test	
3. Početak kursa	
4. Davanje procjene prije kursa	
5. Završna analiza kursa	
6. Procjena kursa	
7. Završetak kursa	

e) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Pozitivna ocjena kolektiva o liderskim sposobnostima
- Devet ispita od po 100 poena. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi ispit
- Aktivno učešće polaznika tokom cijele nastave.
- Nastavno vijeće odlučuje o polaznicima koji nisu prošli ni popravni ispit.

5. SPECIJALISTIČKI KURSEVI (POSEBNE NAMJENE)

5.1. Kurs za operacije podrške miru (PSO)

a) Opći podaci o kursu

Ovaj kurs se fokusira na rukovodne vještine, civilno-vojne operacije, multinacionalnu logistiku, pravila borbenog angažovanja, zaštitu ljudskih prava, humanitarnu pomoć i zaštitu snaga.

Kurs se težišno izvodi na engleskom jeziku.

b) Svrha

Kurs je kreiran da pripremi pripadnike vojske za obavljanje operacija podrške miru u okviru misija UN.

c) Polaznici

- Kandidati za učešće u mirovnim misijama UN, prethodno obučeni u korištenju stranog jezika potrebnog za određenu misiju,
- Godine starosti: 45 godina za oficire, 40 za podoficire i 35 godina za vojnike,
- Psihofizička i zdravstvena sposobnost prema standardima UN.
- Odabir vrše personalni organi svih nivoa vojske.

d) Program

Predmet	Oficiri	Podoficiri	Vojnici
OPĆI PREDMETI	X	X	
1. Komandovanje i rukovođenje u PSO	X	X	
2. Operativne štabne procedure u PSO	X		
3. Rukovođenje u operacijama humanitarne pomoći	X	X	X

4. Principi angažovanja oružanih snaga	X	X	X
5. Operativne štabne procedure, procesi i rješavanje problema u PSO	X	X	X
6. Kodeks ponašanja	X	X	X
TJELESNA SPREMNOST			
1. Upoznavanje sa programom tjelesne spremnosti	X	X	X
2. Test tjelesne spremnosti	X	X	X
3. Izvođenje tjelesne obuke	X	X	X
ADMINISTRACIJA			
1. Upoznavanje sa programom kursa	X	X	X
2. Administrativne inspekcije	X	X	X
3. Završetak kursa	X	X	X
4. Savjetovanje polaznika	X	X	X

e) Standardi operativnog izvođenja (OPS), ciljevi obuke (TO) i kriterijumi za ocjenjivanje (EO)

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
OPS	Izvoditi neratne operacije (OOTW) na nivou voda, čete ili bataljona	☐ U okviru mandata dobijenog od Ujedinjenih naroda ili drugog ovlaštenog tijela ☐ Globalno (bilo gdje u svijetu) ☐ Uz pridržavanje ili bez pridržavanja uslova mirovnog sporazuma ☐ Djelujući kao dio snaga koje su integrirane u multinacionalne snage kompatibilne sa NATO-om ili, u granicama države, djelujući nezavisno, pod državnom komandom	☐ U skladu sa mandatom UN ili države ☐ Uz poštovanje međunarodnog prava	Ženevska konvencija Odgovarajući pravni dokumenti o ljudskim pravima (Priručnik UN za PSO)

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
TO 1	Pokazati razumijevanje komandovanja i rukovođenja u operacijama podrške miru (PSO)	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona ☐ Širom operativnog spektra	Odrediti sljedeće: ☐ Svrhu i razvoj doktrine ☐ Teoretske osnove doktrine ☐ Operativni okvir i glavne funkcije ☐ Spektar vojnih operacija ☐ Principe upotrebe oružanih snaga ☐ Pravna i politička ograničenja u PSO ☐ Funkcije komandovanja i rukovođenja u PSO	A. Doktrina BiH za PSO B. U zavisnosti od odabranih tema

			Za sve navedeno pokazati teoretsku primjenu doktrine i taktike u operacijama na terenu.	
Nedostaci obuke:				
1. Razumijevanje nije potvrđeno putem primjene doktrine i taktike na terenu.				
2. Ne može se provesti niti procijeniti prava timska obuka.				
Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
TO 2	Pokazati razumijevanje operativnih štapskih procedura u PSO	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona ☐ Širom operativnog spektra	Odrediti sljedeće: ☐ Manevarski pristup operacijama koji se primjenjuje u PSO ☐ Postupak procjene i analizu zadatka ☐ Proces planiranja za multinacionalne operacije ☐ Doprinos svih rodova u PSO ☐ Multinacionalnu logističku i borbenu infrastrukturu ☐ Saradnju sa drugim organizacijama ☐ Utjecaj vanjskih faktora/aktera na vojne operacije Prema navedenom, pokazati kako štapske procedure utječu na izvođenje operacija na terenu.	Kao za TO1
Nedostaci obuke:				
1. Razumijevanje se kroz vježbu samo dijelom potvrđuje.				

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
TO 3	Pokazati razumijevanje komandovanja i rukovođenja u humanitarnim operacijama	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona	Odrediti sljedeće: ☐ Vojnu pomoć civilnim vlastima ☐ Specijalistički udio u vojnoj pomoći civilnim vlastima, uključujući pitanja infrastrukture ☐ Saradnju sa drugim organizacijama u operacijama vojne pomoći civilnim vlastima i humanitarnim operacijama ☐ Pravna i politička ograničenja pri operacijama vojne pomoći civilnim vlastima i humanitarnim operacijama ☐ Funkcije komandovanja i rukovođenja u operacijama vojne pomoći civilnim vlastima i humanitarnim operacijama Za sve navedeno, pokazati teoretsku primjenu doktrine i taktike u operacijama na terenu.	Kao za TO 1

Nedostaci obuke:

1. Razumijevanje nije potvrđeno putem primjene doktrine i taktike na terenu.
2. Ne može se provesti niti procijeniti prava timska obuka.

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
TO 4	Pokazati razumijevanje operativnih štapskih procedura u humanitarnim operacijama	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa brigade	Odrediti sljedeće: ☐ Postupak procjene i analizu zadatka na način na koji se primjenjuju u operacijama vojne pomoći civilnim vlastima i humanitarnim operacijama ☐ Proces planiranja ☐ Logistička pitanja koja su specifična za operacije vojne pomoći civilnim vlastima i humanitarne operacije i borbenu infrastrukturu ☐ Saradnju sa drugim organizacijama ☐ Utjecaj vanjskih faktora/aktera na vojne operacije Prema navedenom, prikazati kako štapske procedure utječu na izvođenje operacija na terenu.	Kao za TO1

Nedostaci obuke:

1. Razumijevanje se kroz vježbu samo dijelom potvrđuje.

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
EO 1	Pokazati razumijevanje svrhe i razvoja doktrine	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona	Polaznici dobijaju prolaznu ocjenu na provjerama uspješnosti i uspješno učestvuju u raspravama koje se odnose na: ☐ Svrhu doktrine u provođenju osnovnih ciljeva odbrambene politike ☐ Suštinske razlike između doktrine i dogme i između doktrine i procedura ☐ Ciklus doktrine i veza između doktrine i naučenoga ☐ Doktrina BiH za PSO i odnos između nje i doktrina UN i NATO-a ● Odnos između operacija bh. misije 1 i misija 2 i 3 ● Razlike između bh. misije 2 i misije 3 ☐ Kontekst vojnih operacija u odnosu na politički nadzor ● Raspon vojnih operacija ● Vrste vojnih operacija i prirodu sukoba ● Zakon o oružanom sukobu i Ženevske konvencije ● Uzdržavanje i primjeren odgovor ● Bobena pravila i njihov utjecaj na vojne operacije	Kao za TO1

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
EO 2	Pokazati razumijevanje teoretskih osnova doktrine BiH	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona	Polaznici dobijaju prolaznu ocjenu na provjerama uspješnosti i uspješno učestvuju u raspravama koje se odnose na: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nivoa operacija ☐ Manevarski pristup operacijama ☐ Komandovanje misijom ☐ Operativni okvir bliskog, dubinskog i pozadinskog djelovanja ☐ Ključne funkcije nalaženja, vezivanja neprijatelja i udara 	Kao za TO1

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
EO 3	Pokazati razumijevanje principa dejstava oružanih snaga	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona	Polaznici dobijaju prolaznu ocjenu na provjerama uspješnosti i uspješno učestvuju u raspravama koje se odnose na: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Principe jedinstvenog komandovanja ☐ Principe združenih operacija, uključujući ulogu rodova i službi ● Ograničenja u upotrebi oružanih snaga ● Odnos između oružanih snaga i civilne policije ● Asimetrične operacije i mijenjanje prirode sukoba ☐ Utjecaj medija na vojne operacije ☐ Saradnju između različitih organizacija i njen utjecaj na vojne operacije ☐ Rad u višenacionalnom okruženju ☐ Faze operacije 	Kao za TO1

Oznaka	Aktivnost	Uslov	Standard	Veza
EO 4	Pokazati razumijevanje mirovnih operacija	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona	Polaznici dobijaju prolaznu ocjenu na provjerama uspješnosti i uspješno učestvuju u raspravama koje se odnose na: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Političku kontrolu i utjecajne aktere u mirovnim operacijama ☐ Različite vrste mirovnih operacija <ul style="list-style-type: none"> ● Provođenje mira ● Očuvanje mira ● Uspostava mira ● Izgradnja mira ☐ Tehnike mirovnih operacija <ul style="list-style-type: none"> ● Saglasnost i nepristrasnost ● Tehnike unapređenja saglasnosti ● Završno stanje i definiranje uspjeha ● Vojno-civilni poslovi i CIMIC ● Operacije suzbijanja nereda ● Zaštita snaga ● Pregovaranje ☐ Komandovanje i kontrola u mirovnim operacijama ☐ Djelokrug, principi i uloga oružanih snaga u humanitarnim operacijama ☐ Djelokrug, principi i uloga oružanih snaga u vojnoj pomoći civilnim vlastima 	Kao za TO1

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
EO 5	Pokazati razumijevanje operativnih štapskih procedura, procesa i rješavanja problema u PSO	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa brigade	Polaznici dobijaju prolaznu ocjenu na provjerama uspješnosti i uspješno učestvuju u raspravama koje se odnose na: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Procjenu rizika od sukoba ☐ Tehnike i instrumente donošenja odluka ☐ Analizu zadataka u kontekstu PSO i humanitarnih operacija ☐ Operacije informiranja ☐ Davanje procjena ☐ Operativni okvir u kontekstu PSO i humanitarnih operacija ☐ Ratne igre ☐ Planiranje PSO i humanitarnih operacija 	Kao za TO1

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
EO 6	Pokazati razumijevanje komandovanja i rukovođenja u PSO	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona	Polaznici dobijaju prolaznu ocjenu na provjerama uspješnosti i uspješno učestvuju u raspravama koje se odnose na: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Razliku između komandovanja i rukovođenja ☐ Komandne odnose i komandni status u okviru multinacionalne operacije ☐ Poširenu ulogu podoficira u PSO i humanitarnim operacijama ☐ Komandne odgovornosti • Prava vojnika • Prava neborbenih elemenata (i civila) • Prava izbjeglica i raseljenih lica • Prava zarobljenika • Personalna pitanja u toku operacija • Obaveza zbrinjavanja, zdravstvene zaštite i bezbjednosti • Lično usavršavanje podređenih ☐ Pravila službe ☐ PSO u NATO-u 	Kao za TO1

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
EO 7	Pokazati razumijevanje uloga različitih rodova i službi u PSO	☐ Znati objasniti sadržaje ☐ Do nivoa bataljona	Polaznici dobijaju prolaznu ocjenu na provjerama uspješnosti i uspješno učestvuju u raspravama koje se odnose na: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Sposobnosti i ograničenja rodova borbene podrške koji su na raspolaganju multinacionalnim snagama u PSO ☐ Sposobnosti i ograničenja specijalnih snaga u PSO ☐ Sposobnosti i ograničenja sistema obavještajnog rada, osmatranja, otkrivanja cilja i izvidanja u PSO ☐ Mogućnosti i ograničenja sistema službe borbene podrške u PSO i humanitarnim operacijama ☐ Složenost multinacionalne logistike ☐ Borbenu infrastrukturu 	Kao za TO1

Oznaka	Aktivnost	Uslovi	Standard	Veza
EO 8	Pokazati razumijevanje nastavnih metoda koji su korišćeni na kursu	☐ Znati objasniti sadržaje	Polaznici dobijaju prolaznu ocjenu na provjerama uspješnosti i uspješno učestvuju u raspravama koje se odnose na: ☐ Analize slučaja ☐ Vježbe ☐ Rasprave po grupama ☐ Interno i vanjsko vrednovanje	

f) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Uspješno položeni testovi u procesu obuke.
Minimum poena za prolaznu ocjena na svakom testu je 70%.
- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi test.
- Aktivno učešće polaznika tokom cijele nastave.
- Discipliniranost i kodeks ponašanja u skladu sa međunarodnim standardima.
- Odbor za nastavna pitanja odlučuje o onima koji ne ispune standarde kursa

5.2. – Kurs za operacije pomoći civilnim vlastima u vanrednim situacijama

a) Opći podaci o kursu

Ovaj kurs se fokusira na pripremu pripadnika oružanih snaga za izvršavanje operacija pružanja pomoći civilnim vlastima na otklanjanju posljedica prirodnih, industrijskih i drugih katastrofa kao i na deminiranju, izgradnji i popravci infrastrukture.

b) Svrha

Izgraditi spremne i obučene OS u BH sposobne za izvođenje misije pružanja pomoći civilnim vlastima.

Obuka oficirskog i podoficirskog kadra i vojnika za djelovanje u slučaju prirodnih nepogoda, katastrofa i aktivnostima deminiranja.

Ova obuka će doprinijeti:

- ostvarivanju određenih operativnih ciljeva,
- poboljšanju sistema djelovanja u vanrednim situacijama,
- spašavanju i zaštiti ljudskih i materijalnih dobara,
- pružanju pomoći već angažiranim civilnim resursima.

c) Polaznici

- pripadnici OS BiH koji se angažiraju u jedinicama za pomoć civilnim vlastima,
- odabir vrše personalni organi svih nivoa vojske.

d) Program

PREDMET	
PLANIRANJE	
1. Legislativa	
2. Sistem upravljanja u vanrednim situacijama	
3. Način planiranja	
4. Vrste planova	
5. Priprema i izrada planova	
6. Pripravnost	
7. Učesnici	
8. Obuka	
ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	
1. Zaštita i spašavanje po mjerama zaštite	
2. Zaštita i spašavanje (individualna i kolektivna obuka)	
3. Sredstva i oprema	
4. Deminiranje	
5. Obuka	
6. Održavanje naučenog	
ADMINISTRACIJA	
1. Upoznavanje sa programom kursa	
2. Administrativne inspekcije	
3. Završetak kursa	
4. Savjetovanje polaznika	
5. Administrativni proces (preliminarni)	
6. Administrativni proces (konačni)	

e) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Uspješno položeni testovi u procesu obuke. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi test.
- Aktivno učešće polaznika tokom cijele nastave.
- Disciplinovanost i kodeks ponašanja u skladu sa međunarodnim standardima.
- Odbor za nastavna pitanja odlučuje o onima koji ne ispune standarde kursa.

5.3. Kurs za osoblje personalne službe

a) Opći podaci o kursu

Kurs je fokusiran na osposobljavanje starješina personalnih službi za obavljanje funkcionalnih dužnosti S1, G1 i J1.

Nastava se izvodi u vidu predavanja, podučavanja manjih grupa, praktičnih vježbi i aktivnog učešća u radu grupe.

b) Svrha

Ovaj namjenski kurs je predviđen da unaprijedi znanje i vještine polaznika kursa i njihovu sposobnost da efikasno djeluju kao pripadnici personalne službe i obavljaju odgovarajuće administrativne i personalne dužnosti u jedinici.

c) Polaznici

Oficiri i podoficiri koji obavljaju ili se pripremaju za obavljanje personalnih poslova.

d) Težište kursa

Ovaj kurs pokriva glavna područja upravljanja personalom i administrativnih procedura u skladu sa politikom i propisima kao što su:

- **Programi rukovođenja personalnom službom**
Upoznati polaznike sa kadrovskom politikom i propisima koje su oružane snage usvojile za personalne administrativno–upravne poslove.

- **Upravljanje personalom (štabne aktivnosti)**
Upoznavanje sa ulogom oficira i podoficira za personal S1, G1 i J1 kao člana štaba.
Upoznavanje sa štabnim procedurama i zahtjevima.
Planiranje podrške ljudstvu u borbenom okruženju.

- **Upravljanje personalom (aktivnosti u jedinici)**
Upoznavanje sa ulogom S1, G1 i J1 kao oficira za personal u jedinici i kao načelnika personalnog odjeljenja u jedinici.
Uloga podoficira.
Upravljanje dnevnim aktivnostima jedinice.

- **Upravljanje personalom (aktivnosti na pružanju podrške)**
Uloga S1, G1 i J1 i personalnog odjela u pružanju podrške taktičkim operacijama jedinice.
Uloga podoficira u obuci.
Operacije pružanja podrške, odbrambene i operacije komandnog mjesta.

e) Program i ciljevi

PREDMET	CILJEVI
Program upravljanja personalom	
Dobrodošlica na kurs i pregled	
Stupanje u vojnu službu, zadržavanje u službi i odlazak iz službe	Pregled procesa stupanja u vojnu službu, zadržavanja u službi i odlaska iz službe. Uloga i odgovornosti S1, G1, J1 i starješina jedinica.

Profesionalni razvoj	Razumijevanje i izrada programa profesionalnog razvoja jedinice.
Rukovođenje evidencijom	Rukovođenje službenom personalnom evidencijom i službenom karakteristikom. Uloga i odgovornosti S1, G1, J1.
Program vođenja u službi	Koncept i pregled programa.
Škole za razvoj rukovodilačkih osobina i proces selekcije.	Uloga i odgovornosti S1, G1, J1.
Program nagrađivanja.	Program jedinice i personalni program.
Program ocjenjivanja	Koncept i pregled programa
Program unaprijeđivanja	Koncept i pregled programa
Štabne aktivnosti	
Uvod u organizaciju i odgovornosti štaba	Pregled organizacije štaba. Štabne funkcije i tipične dužnosti
Komandno mjesto za personal	Funkcija i organizacija komandnog mjesta za personal.
Priprema procjene štaba za personal	Dostaviti komandantu i štabu procjenu štaba za personal
Popuna jedinice	Principi i metodi popune jedinice.
Aktivnosti u jedinici	
Uvod u dužnosti S1, G1, J1 i načelnika personalne službe u jedinici	Uvod u aktivnosti S1, G1, J1 u ulozi personalnog oficira i u ulozi načelnika personalne službe u jedinici. Dužnosti podoficira za personal i vojnika za personal.
Standardne operativne procedure	Izraditi dio SOP koji se odnosi na personalne poslove.
Upravljanje vremenom	Uspostavljanje dnevnih prioriteta. Djelovanje u slučaju prekida i narušavanja plana.
Rješavanje problema	Tehnike rješavanja problema. Izrada akcijskog plana za rješavanje problema.
Planiranje i održavanje efikasnih sastanaka	
Aktivnosti na pružanju podrške	
Uvod u dio terenskih dužnosti koji se odnosi na S1, G1, J1	Procedure vođenja evidencije o brojnem stanju.
Postupak i obrada ratnih zarobljenika	Operacije sa ratnim zarobljenicima koje se izvode radi osiguravanja humanog tretmana, odgovornosti prema zarobljenicima i evakuacije ratnih zarobljenika. Štabna koordinacija i odgovornosti S1, G1, J1.
Sigurnosne operacije na području za podršku	Izbor područja za podršku, odbrana područja za podršku, maskiranje, zaklon i prikrivanje, disciplinske mjere vezane za buku i osvjetljenje.
Procedure vezane za konvoje	Izvođenje pravilnog kretanja vozilima.
ABH izvještaji	Izraditi izvještaj s lica mjesta i ABH izvještaj.
Zaštita snaga	Sigurnost i upravljanje sigurnosnim rizicima za starješine.

f) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Uspješno položeni testovi u procesu obuke. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.

- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi test.
- Aktivno učešće polaznika tokom cijele nastave.
- Disciplinirano ponašanje sve vrijeme bez incidenata,
- Odbor za nastavna pitanja odlučuje o onima koji ne ispune standarde kursa.

5.4. Kurs borbenog obavještajnog djelovanja

a) Opći podaci o kursu

Ovaj kurs je kreiran za stariješine koje obavljaju dužnosti borbenog obavještajnog djelovanja, s ciljem da oni ujednače i prošire svoja znanja iz ove oblasti rada, kako bi uspješnije obavljali svoju misiju.

b) Svrha

Svrha kursa borbenog obavještajnog djelovanja je obučavanje oficira i podoficira borbene obavještajne službe (S2) u najvažnijim štabnim i vojnim obavještajnim vještinama koje su neophodne za prikupljanje tačnih i blagovremenih obavještajnih podataka za komandanta u skladu sa NATO doktrinom i standardnim procedurama.

c) Polaznici

Oficiri i podoficiri koji obavljaju ili se pripremaju za obavljanje obavještajnih dužnosti.

d) Težište kursa

Ovaj kurs pokriva glavna područja borbenih obavještajnih operacija kao što su:

- **Borbene obavještajne operacije**

Uvod u principe vojnog obavještajnog djelovanja, uloga i funkcije obavještajnog oficira i podoficira.

- **Planiranje borbenog obavještajnog djelovanja i odlučivanja u vojsci (štabne aktivnosti)**

Pružanje podrške procjenama štaba uz osiguranje ključnih podataka koji omogućavaju komandantu da maksimalno uveća svoju borbenu moć.

- **Borbene obavještajne operacije (operacije jedinice)**

Vršenje obavještajnih operacija na terenu koristeći se raspoloživim sistemima.

- **Sigurnosne aktivnosti jedinice**

Upoznavanje sa neophodnim faktorima i preduslovima za sigurnost personala i opreme na terenu i u vojnim objektima.

e) Program i ciljevi

PREDMET	CILJEVI
Pregled obavještajnih operacija	
Pregled obavještajnog kursa	Vremenski raspored kursa. Zahtjevi kursa.
Uvod u dužnosti S2	Uloga i zadatak S2. Karakteristike efikasnog obavještajnog rada. Pregled ključnih dužnosti.
Obavještajni borbeni operativni sistemi (BOS)	Pregled BOS.
Obavještajni ciklus	Komponente i funkcije obavještajnog ciklusa.
Organizacija i izvori vojnih informacija	Opća organizacija vojne obavještajne službe. Misija i taktika izvora vojnih informacija.
Organizacija štaba	Obavještajni i štabni poslovi.
Operacije komandnog mjesta	Operacije odsjeka S2. Izveštaji, komunikacije.

Obavještajno planiranje/MDMP (Proces odlučivanja u vojsci)	
Uvod u S2 i štabne aktivnosti	Odgovornosti S2 i aktivnosti i štabna koordinacija S2.
Obavještajne procjene	Nacrt i obavještajne procjene
Analiza pravca djelovanja (COA)	Principi COA
Obavještajni aneks operativne naredbe (OPORD)	Izrada obavještajnog aneksa OPORD-a
Proces prikupljanja obavještajnih podataka	Principi prikupljanja obavještajnih podataka. Faze prikupljanja obavještajnih podataka (proces). Organski i prateći izvori vojnih podataka. Procedure prikupljanja.
Proces saopćavanja obavještajnih podataka	Principi saopćavanja. Odgovornosti i procedure saopćavanja.
Procjena gubitaka neprijatelja (BDA)	Procedure BDA.
Obavještajne operacije	
Sigurnost personala	Određivanje obavještajnih prijetnji. Izrada programa sigurnosti personala.
Fizička sigurnost	Aktivnosti vezane za sigurnost personala. Izrada programa sigurnosti jedinice.
Obavještajna obuka jedinice	Integriranje obuke u operacije. Primjer programa obuke jedinice.
Obavještajne standardne operativne procedure (SOP)	Izrada SOP jedinice

f) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Uspješno položeni testovi u procesu obuke. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi test.
- Aktivno učešće polaznika tokom cijele nastave.
- Disciplinirano ponašanje sve vrijeme bez incidenata,
- Odbor za nastavna pitanja odlučuje o onima koji ne ispune standarde kursa.

5.5. Kurs za operativne poslove

a) Opći podaci o kursu

Ovaj kurs je usmjeren na obučavanje starješina nivoa bataljona i brigade u planiranju i pripremi operacija, vremenskih planova i drugih poslova.

b) Svrha

Svrha ovog kursa je da starješinama pruži mogućnost da u okviru S3 organa nauče rukovodne taktičko-tehničke zadatke i prateće vještine, kako bi uspješno mogli realizirati svoju misiju.

c) Polaznici

- oficiri i podoficiri s preporukom komandira (komandanta) jedinice,
- oficir nivoa bataljona sa najnižim činom natporučnika,
- završen najmanje osnovni oficirski ili podoficirski kurs.

d) Uslovi za uspješan završetak kursa

- da je polaznik aktivno učestvovao u radu kursa,
- da ima ocjenu iz testova najmanje 70%,
- da ispunjava PT uslov.

5.6. Kurs za logističke operacije

a) Opći podaci o kursu

Kurs se organizuje radi ujednačavanja i proširenja znanja logističkih starješina iz oblasti logističkih operacija, u okvirima svojih dužnosti i svoje misije. Organizuje se po potrebi uz dodatno angažovanje logističkih instruktora u procesu obuke.

b) Svrha

Svrha kursa o logističkim operacijama je obučavanje oficira i podoficira borbene logistike (S4) u najvažnijim štabnim i logističkim vještinama neophodnim za osiguranje dovoljne i blagovremene logističke podrške u skladu sa NATO doktrinom i standardnim procedurama.

c) Polaznici

Oficiri i podoficiri koji obavljaju ili se pripremaju za obavljanje logističkih dužnosti.

d) Težište kursa

Ovaj kurs pokriva glavna područja logističkih operacija kao što su:

- **Logističke operacije**

Uvod u vojne principe logistike, uloga i funkcije oficira i podoficira logistike.

- **Planiranje logističkih operacija (štabne aktivnosti)**

Pružanje podrške procjenama štaba uz istovremeno osiguranje ključnih podataka koji omogućavaju komandantu da maksimalno uveća borbenu moć.

- **Logističke borbene operacije**

Izvođenje operacija održavanja na terenu koristeći se raspoloživim sistemima.

- **Logističke operacije na nivou jedinice**

Upoznavanje sa neophodnim faktorima i preduslovima za obavljanje logističkih aktivnosti i tehničkog održavanja na terenu i u vojnim objektima.

e) Program i ciljevi

PREDMET	CILJEVI
Pregled logističkih operacija	
Pregled kursa o logistici	
Uvod u dužnosti S4	Uloga i misija S4. Karakteristike efikasne logistike.
Logistička doktrina	Principi logistike. Koncept i organizacija logističke podrške.

Sistemi održavanja	Principi održavanja Organizacija održavanja
Kategorije i sistem održavanja	Koncepti i pravila održavanja.
Sistem transporta	Struktura logističkog transporta. Uvod u planiranje kretanja.
Prikaz centra za logističke operacije	Operacije odsjeka S4. Izveštaji, komunikacije i sistem održavanja operacija.
Planiranje logističkih operacija	
Uloga S4	Odgovornosti S4.
Procedure koordinacije i planiranja štaba	Vođenje štapskog dnevnika S4. Odgovornosti vezane za snabdijevanje. Logistički brifinzi.
Izrada procjene resursa	Sistem izvještavanja o spremnosti. Izveštaj o statusu jedinice. Priprema procjene resursa za održavanje.
Planiranje snabdijevanja i održavanja	Propisana lista tereta. Izdavanje dozvola operaterima.
Planiranje transporta i kretanja	Dodjeljivanje transportnih sredstava. Planiranje kretanja. Brifinzi o konvojima.
Priprema logističke procjene	Izrada nacrt logističke procjene.
Priprema aneksa operativne naredbe koji se odnosi na logističke operacije	
Logističke borbene operacije	
Izvođenje operacija logističke podrške na terenu	Uvod u borbene operacije podrške. Ishrana, promjena odjeće i lična higijena na terenu. Pranje veša.
Upravljanje logističkim komandnim mjestom	Uspostavljanje komandnog mjesta. Izvođenje operacije premještanja komandnog mjesta
Određivanje područja za taktičke logističke elemente	Organizacija logističkih elemenata. Izbor lokacije.
Predavanje taktičkih izvještaja	Podnošenje izvještaja o borbenoj gotovosti jedinice. Sumarni logistički izvještaji.
Izvođenje sigurnosnih operacija	Pozadinske sigurnosne operacije. Operacije odbrane logističkih elemenata i baze. Mjere otkrivanja i prevencije.
Operacije planiranja logističkih pravaca	Planiranje ruta. Karte maršrute.
Logističke operacije na nivou jedinica	
Izvođenje logističkih operacija podrške u jedinici	Upravljanje osnovnim zalihama. Operacije u vojnim objektima - kasarnama.
Sistem održavanja jedinice	Operacije održavanje jedinice. Operacije izvlačenja.
Sistem snabdijevanja jedinice	Aktivnosti na snabdijevanju jedinice Aktivnost na snabdijevanju na nivou čete.
Transportni sistem jedinice	Terenski transport u borbenim uslovima.
Odgovornost za imovinu	Vlasničke knjige materijalnog menadžmenta. Izgubljena, oštećena i uništena imovina. Uklanjanje imovine.
Procedure za inventuru jedinice	Traženje i dobijanje imovine. Operacije vezane za skladištenje.
SOP logistike	Izrada SOP logistike jedinice.

f) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Uspješno položeni testovi u procesu obuke. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi test.
- Aktivno učešće polaznika tokom cijele nastave.
- Disciplinirano ponašanje sve vrijeme bez incidenata,
- Odbor za nastavna pitanja odlučuje o onima koji ne ispune standarde kursa.

5.7. Kurs za civilno-vojne odnose

a) Opći podaci o kursu

Kurs o civilno vojnim odnosima je predviđen da predstavi osnovna znanja o najvažnijim elementima taktike, tehnike i procedura u civilno-vojnim operacijama, da unaprijedi znanja i vještine oficira i podoficira i njihovu sposobnost da efikasno djeluju u području uspostave civilno-vojnih odnosa i samo izvršenje misije.

b) Svrha

Svrha kursa je obučavanje oficir i podoficira koji obavljaju dužnosti u organima CVO za ostvarivanje misije iz djelokruga civilno-vojnih odnosa.

c) Polaznici

Oficiri i podoficiri koji obavljaju dužnosti iz domena planiranja, koordinacije i nadgledanja civilno vojnih operacija ili se pripremaju za obavljanje dužnosti u području civilno vojnih odnosa.

d) Težište kursa

Kurs pokriva glavna područja za planiranje , koordinaciju i nadgledanje CVO i to po slijedećem:

- Podrška implementaciji državnih ciljeva na planu odbrane i sigurnosti
- Koordinacija i nadgledanje ispunjavanja obaveza proizašlih iz sporazuma, zakona i međunarodnog prava
- Izvršenje podrške vojnim operacijama u ratu
- Podrška vojnim neratnim operacijama
- Praćenje i analiza društvenih kretanja u zemlji i priprema / prosljeđivanje informacija o aspektima od značaja za oružane snage
- Izrada prijedloga i prosljeđivanje smjernica politike i procedura civilno-vojnih aktivnosti
- Planiranje aktivnosti za angažovanje vojnih efektiva u pomoći civilnoj vlasti

e) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Uspješno položeni testovi u procesu obuke. Minimum poena za prolaznu ocjenu na svakom testu je 70%.
- Samo jedan popravni za svaki nepoloženi test.
- Aktivno učešće polaznika tokom cijele nastave.
- Disciplinirano ponašanje sve vrijeme bez incidenata,
- Odbor za nastavna pitanja odlučuje o onima koji ne ispune standarde kursa.

6. OSTALI KURSEVI

6.1. Kurs za komunikacije

a) Opći podaci o kursu:

Kurs je namjenjen starješinama telekomunikacija na nivou posade, odjeljenja i voda, da u relativno kratkom vremenu steknu određena znanja i vještine u pravilnoj i standardiziranoj komunikaciji.

b) Svrha:

Da se starješine telekomunikacija uvježbaju u tačnom, pravilnom i brzom postavljanju uređaja veze, osposobljavanju spojnih puteva, posredovanja u vezama i vođenje određenog saobraćaja.

c) Polaznici:

- Odabir vrši komandant jedinice.
- Trebaju biti čina od narednika / vodnika do kapetana.
- Sadašnji ili budući kandidati za obavljanje komandirskih dužnosti telekomunikacija.

d) Težište kursa:

Ovaj kurs pokriva glavna područja iz oblasti telekomunikacija, kao što su: uloga i obaveze starješina telekomunikacija, tačno, pravilno i brzo postavljanje i korištenje uređaja veze, osposobljavanje i uspostavljanje spojnih puteva i posredovanje u vezama.

e) Uslovi za uspješan završetak kursa

- Uspješno urađeni testovi (70% i više)
- Redovno prisustvovati kursu i biti aktivan u procesu obuke

6.2. Kursevi borbenih rodova i rodova borbene podrške

a) Opći podaci o kursu

Ovi kursevi su namjenjeni oficirima i podoficirima radi neposredne pripreme za obavljanje funkcionalnih dužnosti u odgovarajućem rodu i specijalnosti.

b) Svrha

Osposobiti polaznike za uspješno obavljanje dužnosti u svom rodu.

c) Polaznici

- Sadašnji ili budući kandidati za vršenje dužnosti u odgovarajućem rodu
- Izbor vrši komandant jedinice

d) Uslovi za uspješan završetak kursa

- uspješno urađeni testovi (70% i više),
- redovno prisustvovati kursu i biti aktivan u procesu obuke

6.3. Kurs stranih jezika

a) Opći podaci o kursu

Kurs je predviđen da pripadnici oružanih snaga u relativno kratkom vremenskom roku steknu određeno znanje i vještine potrebne za komunikaciju na jednom od zvaničnih jezika NATO-a.

b) Svrha

- Unaprijediti sposobnost pripadnika vojnog osoblja da komunicira i obavlja operativne komunikacije na jednom od zvaničnih jezika NATO-a,
- Omogućiti domaćim predavačima stranog jezika da prošire svoje znanje iz metodike i NATO terminologije,

- Omogućiti stručnjacima iz zemlje članice PfP-a da svoje znanje stranog jezika prošire na polje tehničke i standardizacijske terminologije NATO-a i terminologije drugih specifičnih oblasti.

c) Polaznici

- Pripadnici oružanih snaga koje izabere nadležna komanda.

d) Uslovi za završetak kursa

- Uspješno položiti ispite za odgovarajući nivo.

6.4. Instruktorski kurs

a) Opći podaci o kursu

Kurs je fokusiran na obuci budućih instruktora u skladu sa propisanim standardima i NATO doktrinom. Kursevi se izvode metodom predavanja i praktičnim radnjama sa težištem na metodici izvođenja obuke i nastave.

b) Svrha

Obučiti buduće instruktore da mogu samostalno obavljati postavljene zadatke u procesu nastave i prenošenju znanja na polaznike.

c) Polaznici

- kandidati trebaju biti predloženi od strane pretpostavljenih,
- trebaju imati završen kurs ili nivo višeg kursa u kojem će biti instruktori,
- da su komunikativni i sposobni da obavljaju poslove instruktora

d) Uslovi za uspješan završetak kursa

- da su položili teoretski dio kursa
- da su prošli prezentaciju lekcije,
- da su metodičko-didaktički razvili lekciju,

- da poznaju informatiku,
- da su prošli PT test.

6.5. Kurs za informatiku

a) Opći podaci o kursu

Kurs je usmjeren na obuku u temeljnim znanjima u oblasti informatike. Može biti osnovni i napredni.

b) Svrha

Osposobiti polaznike u vještinama rada na računaru, kako bi se oni mogli njima uspješno služiti u obavljanju svojih funkcionalnih zadataka.

c) Polaznici

Mogu biti vojnici, podoficiri i oficiri koje predlože jedinice i komande.

d) Uslovi za uspješan završetak kursa

- da su uspješno završili WINDOWS EXPLORER,
- da su uspješno završili MS WORD,
- da su uspješno završili MS EXEL,
- da su uspješno završili MS POWER POINT.

6.6. Kurs iz međunarodnog humanitarnog prava

a) Opći podaci o kursu

Kurs je namjenjen za obuku pripadnika OS iz međunarodnog ratnog prava i obavezan je za obuku podoficira i oficira profesionalnog i rezervnog sastava OS.

b) Svrha

Obučiti pripadnike OS u načinu primjene i poštivanja međunarodnog humanitarnog prava u slučaju oružanog sukoba.

c) Polaznici

Oficiri i podoficiri koji obavljaju dužnosti iz domena obuke, planiranja i izvođenja operacija.

d) Težište kursa

Kurs pokriva glavna područja primjene međunarodnog humaniranog prava po sljedećem:

- Ratno pravo i kontrola oružanog sukoba
- Postupak sa civilima, postupak sa ranjenim i mrtvim, postupak sa zarobljenicima
- Ponašanje u borbi
- Saradnja sa civilnim vlastima, posebno sa civilnom zaštitom

6.7. Kurs za novo naoružanje i vojnu opremu

a) Opći podaci o kursu

Kurs je predviđen da predstavi novo naoružanje i vojnu opremu, tehnike i procedure rada na novom naoružanju i vojnoj opremi i da pripadnici OS BiH steknu sposobnosti i ovladaju znanjem za upotrebu i korišćenje novog naoružanja i vojne opreme.

b) Svrha

Osposobiti polaznike koji će koristiti novo naoružanje i vojnu opremu, usvojiti nove standarde i procedure upotrebe novog naoružanja i vojne opreme u jedinicama OS u BiH.

c) Polaznici

Oficiri, podoficiri i vojnici koji koriste novo naoružanje i vojnu opremu ili se planiraju za upotrebu novog naoružanja i vojne opreme.

d) Težište kursa

Kurs pokriva glavna područja upotrebe, korišćenja i održavanja po sljedećem:

- namjena, taktičko-tehnički podaci,
- konstrukcija i sastav naoružanja i vojne opreme,
- taktička upotreba i korišćenje,
- tehničko održavanje.

Skraćenice

AAR	After Action Review	Analiza obavljenih aktivnosti
AF	Armed Forces	Oružane snage
AIT	Advanced Individual Training	Napredna individualna obuka
ANCOC	Advanced NCO Course	Napredni kurs za podoficire
APFT	Army Physical Fitness Test	Vojne test fizičke spremnosti
BCT	Basic Combat Training	Osnovna borbene obuke
BDA	Battle Damage Assessment	Procjena gubitka neprijatelja
BOS	Battle Operation System	Borbeni operativni sistem
BiH	Bosnia and Herzegovina	Bosna i Hercegovina
BNCOC	Basic NCO Course	Osnovni podoficirski kurs
BT	Basic Training	Osnovna obuka
COA	Course of Action	Način djelovanja
CSC	Command and Staff Course	Komandno-štabni kurs
CMT	Common Military Training	Opća vojna obuka
CP	Command Post	Komandno mjesto
CPX	Command Post Exercise	Vježba komandnog mjesta
CS	Combat Support	Borbena podrška
CSS	Combat Support Service	Služba borbene podrške
CTT	Common Task Test	Test obavljanja općih zadataka
EO	Enabling Objectivs	Kriteriji za ocjenjivanje

FTX	Field Training Exercise	Terenska vježba
IAW	In Accordance With	U skladu sa
IET	Initial Entry Training	Početna obuka
IPB	Intelligence Preparation of the Battlefield	Obavještajna priprema bojišta
IT	Information Technologies	Informatičke tehnologije
ITP	Instruction to the Parties	Uputstva stranama
LFX	Live Firing Exercise	Vježba bojevog gađanja
LOC	Logistic Operations Course	Kurs za logističke operacije
MACA	Military Assistance to Civil Authorities	Vojna pomoć civilnim vlastima
MAPEX	Map Exercise	Vježba na kartama
MDMP	Military Decision Making Process	Proces odlučivanja u vojsci
METL	Mission Essential Task List	List osnovnih zadataka misije
MOS	Military Occupational Specialty	Vojnoevidenciona specijalnost
MTP	Mission Training Plan	Plan obuke za misiju
NATO	North Atlantic Treaty Organization	Sjevernoatlantski savez
NBC	Nuclear, Biological and Chemical	Atomsko, biološko, hemijski
NCO	Non-Commissioned Officer	Podoficir
OAC	Officer Advanced Course	Napredni oficirski kurs

OBC	Officer Basic Course	Osnovni oficirski kurs
OOTW	Operations Other Than War	Neratne operacije
OPS	Operational Performance Standards	Standardi operativnog učinka
OPORD	Operational Order	Operativna naredba
PD	Professional Development	Profesionalni razvoj
PfP	Partnership for Peace	Partnerstvo za mir
POI	Program of Instruction	Program instrukcija
POW	Prisoner of War	Ratni zarobljenik
PSO	Peace Support Operations	Mirovne operacije
PT	Physical Training	Fizička obuka
SL	Skill Level	Nivo kvalificiranosti
SMCT	Soldier's Manual of Common Tasks	Vojnički priručnik za opće zadatke
SOP	Standard Operating Procedure	Standardne operativne procedure
STP	Soldier's Training Publications	Publikacije o obuci vojnika
STX	Situation Training Exercise	Situacijska vježba
TO	Training Objectives	Ciljevi obuke
UN	United Nations	Ujedinjeni narodi
VF	Federation Army	Vojska Federacije
VRS	Republika Srpska Army	Vojska Republike Srpske